

Λεόν Τρότσκι: Για τον αναρχισμό (Μάχνο- Κροστάνδη)

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

<http://politikokafeneio.com>

**Λεόν Τρότσκι: Για τον
αναρχισμό
(Μάχνο- Κροστάνδη)**

Ο «Αταμάνος» Μάχνο

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΜΑΧΝΟ

Υπάρχει η Σοβιετική Μεγαλο-Ρωσία και η Σοβιετική Ουκρανία. Πέρα απ' αυτές υπάρχει επίσης μια άλλη, ελάχιστη γνωστή Πολιτεία, η λεγόμενη Γκουλιάι-Πόλιε. Αυτή η Πολιτεία κυβερνιέται από το αρχηγείο ενός κάποιου Μάχνο¹. Στην αρχή, ο Μάχνο είχε ένα αντάρτικο απόσπασμα, μετά μια ταξιαρχία, μετά, απ' ό,τι φαίνεται, μια μεραρχία, και τώρα όλα αυτά έχουν σχεδόν ξαναθαφτεί σε έναν ειδικό επαναστατικό «στρατό». Ενάντια σε ποιον έχουν επαναστατήσει οι άντρες του Μάχνο; Σε αυτό το ερώτημα χρειάζεται να δοθεί μια καθαρή απάντηση – μια απάντηση στα λόγια και στα έργα.

Ο Μάχνο και οι πιο στενοί ομοϊδεάτες του θεωρούν τον εαυτό τους αναρχικό, και πάνω σ' αυτή τη βάση «απορρίπτουν» την κρατική εξουσία. Είναι, επομένως, εχθροί της σοβιετικής εξουσίας; Προφανώς, αφού η σοβιετική εξουσία είναι η κρατική εξουσία των εργατών και των εργαζόμενων αγροτών.

Αλλά οι μαχνοβικοί δεν μπορούν να φτάσουν στο σημείο να πουν ανοιχτά ότι είναι ενάντια στη σοβιετική εξουσία. Υποκρίνονται και ψεύδονται; Λένε ότι αναγνωρίζουν την τοπική σοβιετική εξουσία, αλλά απορρίπτουν την κεντρική εξουσία. Όμως, όλα τα τοπικά σοβιέτ στην Ουκρανία αναγνωρίζουν την κεντρική εξουσία που αυτά τα ίδια έχουν εκλέξει. Κατά συνέπεια, οι μαχνοβικοί, στην πραγματικότητα, απορρίπτουν όχι μόνο την κεντρική ουκρανική εξουσία, αλλά και την εξουσία όλων των τοπικών σοβιέτ στην Ουκρανία. Τότε τι αναγνωρίζουν; Αναγνωρίζουν την εξουσία των μαχνοβικών σοβιέτ του Γκουλιάι-Πόλιε,

δηλαδή την εξουσία ενός κύκλου αναρχικών στο μέρος που αυτή έχει προσωρινά πετύχει να εγκαθιδρυθεί. Αυτό είναι, στην πραγματικότητα, όλο το ζήτημα στην πολιτική σοφία του κινήματος του Μάχνο.

Ωστόσο, ο «στρατός» του Μάχνο χρειάζεται σφαίρες, όπλα, πολυβόλα, πυροβολικό, βαγόνια, ατμομηχανές και ...λεφτά. Όλα αυτά τα πράγματα είναι συγκεντρωμένα στα χέρια της σοβιετικής εξουσίας –παράγονται και διανέμονται κάτω από την καθοδήγησή της. Και είναι γι' αυτό το λόγο που οι μαχνοβικοί πρέπει να στραφούν ακριβώς σ' αυτήν την εξουσία που δεν αναγνωρίζουν, για να ζητήσουν λεφτά και σφαίρες. Αλλά, μια και οι μαχνοβικοί αρκετά δικαιολογημένα φοβούνται ότι η σοβιετική εξουσία μπορεί να τους στερήσει τα πάντα και έτσι να μην μπορούν να ζήσουν, έχουν αποφασίσει να εξασφαλίσουν την ανεξαρτησία τους, να αρπάξουν τα μεγάλα πλούτη της υπαίθρου κι έτσι να δημιουργήσουν «διαπραγματευτικές» σχέσεις με την υπόλοιπη Ουκρανία.

Στο ουγιέζντ² του Μάριουπολ υπάρχει πολύ κάρβουνο και δημητριακά. Αλλά μια που οι μαχνοβικοί κάθονται στην περιφερειακή σιδηροδρομική γραμμή του Μάριουπολ, δεν επιτρέπουν στα δημητριακά και στο κάρβουνο να περάσουν παρά μόνο αν ανταλλάγουν με άλλες προμήθειες.

Συμβαίνει το εξής: ενώ απορρίπτει την «κρατική εξουσία» που δημιουργήθηκε από τους εργάτες και τους αγρότες όλης της χώρας, η μαχνοβική ηγεσία έχει οργανώσει τη δική της τη μικρή μισοπειρατική εξουσία, που τολμάει να φράξει το δρόμο στη σοβιετική εξουσία της Ουκρανίας και όλης της Ρωσίας. Αντί η οικονομία της χώρας να είναι σωστά οργανωμένη σύμφωνα με ένα γενικό πλάνο και αντίληψη, αντί για μια συνεταιριστική, σοσιαλιστική και ομοίομορφη διανομή όλων των αναγκαίων προϊόντων, οι μαχνοβικοί προσπαθούν να εγκαθιδρύσουν την κυριαρχία τους με σπείρες και συμμορίες: όποιος έχει αρπάξει κάτι είναι και ο νόμιμος ιδιοκτήτης του, και μπορεί τότε να το ανταλλάξει με ο,τιδήποτε δεν έχει. Αυτό δεν είναι ανταλλαγή προϊόντων αλλά κλέψιμο εμπορευμάτων.

Οι μαχνοβικοί φωνάζουν: «Κάτω τα κόμματα, κάτω οι κομμουνιστές, ζήτω τα ακομμάτιστα σοβιέτ!». Αλλά, στην πραγματικότητα, αυτό είναι ένα ελεεινό ψέμα. Ο Μάχνο και οι σύντροφοί του στα όπλα δεν είναι καθόλου ακομμάτιστοι άνθρωποι. Είναι όλοι πεισμένοι αναρχικοί, και εκδίδουν εγκύκλιους και γράμματα καλώντας τους αναρχικούς στο Γκούλιάι-Πόλιε για να οργανώσουν εκεί τη δική τους αναρχική εξουσία. Αν υψώνουν την «ακομμάτιστη» σημαία τους, το κάνουν μόνο και μόνο για να ρίξουν στάχτη στα μάτια των πιο αμόρφωτων και καθυστερημένων αγροτών, που δεν καταλαβαίνουν τίποτε από κόμματα. Στην πρα-

γματικότητα, η «ακομμάτιστη» σημαία χρησιμεύει σαν το καλύτερο δυνατό κάλυμμα για τα κουλάκικα στοιχεία. Οι κουλάκοι δεν τολμούν να παραδεχθούν ανοιχτά ότι ανήκουν στο Κόμμα των Μαύρων Εκατονταρχιών γιατί φοβούνται ότι θα τιμωρηθούν γι' αυτό. Γι' αυτό είναι πολύ πρόθυμοι να υψώσουν επιδειχτικά το ακομμάτιστο λάβαρό τους. Για την ώρα οι σοσιαλεπαναστάτες, το χειρότερο τμήμα των μενσεβίκων, οι καντέτοι, και όλοι οι αντεπαναστάτες, γενικά, που βρίσκουν επικίνδυνο να εμφανίζονται δημόσια με τη φυσική τους αμφίεση, κρύβονται πίσω από τη μάσκα του «ακομμάτιστου».

Οι κομμουνιστές δεν κρύβουν τα πρόσωπά τους, δεν κατεβάζουν τη σημαία τους. Παρουσιάζονται ανοιχτά στην εργατική τάξη σαν κόμμα. Οι εργάτες και οι αγρότες έχουν γνωρίσει τους κομμουνιστές στην πράξη, μέσα από την πείρα και τη σκληρή πάλη. Είναι γι' αυτόν ακριβώς το λόγο που το κόμμα των Μπολσεβίκων - Κομμουνιστών έχει αποχτήσει μια αποφασιστική επιρροή μέσα στις μάζες και, έτσι, μέσα στα σοβιέτ.

Οι αντεπαναστάτες κάθε χρώματος μισούν το Κομμουνιστικό Κόμμα. Οι μαχνοβικοί αισθάνονται τα ίδια αισθήματα απέναντι στους κομμουνιστές. Εδώ έχει την πηγή της η βαθιά συμπάθεια που αισθάνονται όλοι οι διώχτες και οι παλιάνθρωποι των Μαύρων Εκατονταρχιών για την ακομμάτιστη σημαία των μαχνοβικών. Οι κουλάκοι του Γκουλιάι-Πόλιε και οι κερδοσκόποι του Μάριουπολ επαναλαβαίνουν με ενθουσιασμό τα λόγια των μαχνοβικών: *«Δεν αναγνωρίζουμε την κρατική εξουσία που ζητάει κάρβουνο και δημητριακά. Ό,τι έχουμε καταλάβει θα το κρατήσουμε...»*. Από αυτή την άποψη, όπως και από όλες τις άλλες, οι μαχνοβικοί δε διαφέρουν από τους γκριγκοριεβικούς³. Και ο Γκριγκόριεφ ξεσηκώθηκε επίσης ενάντια στην κεντρική εξουσία στο όνομα των τοπικών ακομμάτιστων σοβιέτ, δηλαδή ενάντια στην οργανωμένη θέληση ολόκληρης της εργατικής τάξης, στο όνομα μεμονωμένων κουλάκικων ομάδων και συμμοριών. Δεν είχαν τυχαίο που ο Γκριγκόριεφ, όταν σήκωσε τη σημαία του άγριου πογκρόμ και της ανταρσίας και βάλθηκε να εξοντώσει τους κομμουνιστές, κάλεσε τον «Μπάτκο» (πατέρα) Μάχνο να κάνει μια συμμαχία - πογκρόμ μαζί του. Η αλήθεια είναι ότι ο Μάχνο αρνήθηκε. Αλλά καθόλου για λόγους αρχής. Στο αναρχικό συνέδριο του Γκουλιάι-Πόλιε, ο Μάχνο κάλεσε ανοιχτά σε εξέγερση ενάντια στη σοβιετική εξουσία. Αν δεν ξεσηκώθηκε μαζί με τον Γκριγκόριεφ, ήταν μονάχα γιατί φοβόταν, καταλαβαίνοντας ότι μια ανοιχτή εξέγερση θα ήταν μια πράξη πλήρους απελπισίας.

Ο «στρατός» του Μάχνο είναι ένα αντάρτικο της χειρότερης μορφής, αν και υπάρχει σ' αυτόν μια ολόκληρη ομάδα καλών μαχητών της θάλασσας. Δεν υπάρχει ούτε ίχνος τάξης και πειθαρχίας, σ' αυτόν το «στρα-

τό». Δεν υπάρχει οργάνωση εφοδίων. Τα τρόφιμα, οι στολές και τα πολεμοφόδια αρπάζονται απ' όπου τύχει και όπου βρεθούν, και ξοδεύονται με τον ίδιο απρόσεχτο τρόπο. Ο «στρατός» αυτός επίσης παλεύει όταν του αρέσει. Δεν υπακούει σε διαταγές. Οι μεμονωμένες ομάδες επιτίθενται, όταν μπορούν, δηλαδή όταν δεν συναντούν μια σοβαρή αντίσταση, αλλά με την πρώτη σταθερή πίεση του εχθρού διασκορπίζονται προς όλες τις κατευθύνσεις παραδίνοντας σταθμούς, πόλεις και στρατιωτικό εξοπλισμό σε έναν εχθρό μικρό σε αριθμό. Το φταίξιμο για όλα αυτά βρίσκεται εξολοκλήρου στους χοντροκέφαλους και άσωτους αναρχικούς διοικητές.

Στο «στρατό» αυτό, οι διοικητές εκλέγονται. Οι μαχνοβικοί φωνάζουν βραχνά: «Κάτω οι διορισμένοι διοικητές!». Αυτό το κάνουν μόνο για να παραπλανήσουν τα αμαθή στοιχεία μέσα στους δικούς τους στρατιώτες. Μπορεί κανείς να μιλάει για «διορισμένα» άτομα μόνο μέσα στα πλαίσια της αστικής τάξης πραγμάτων, όταν οι τσαρικοί επίσημοι ή οι αστοί υπουργοί διόριζαν σύμφωνα με τη δική τους βούληση διοικητές που κρατούσαν τις μάζες των στρατιωτών υποταγμένες στην αστική τάξη. Σήμερα δεν υπάρχει άλλη εξουσία στη Ρωσία πέρα από αυτήν που εκλέγεται από ολόκληρη την εργατική τάξη και την εργαζόμενη αγροτιά. Αυτό σημαίνει ότι οι διορισμένοι από την κεντρική Σοβιετική Κυβέρνηση διοικητές τοποθετούνται στις θέσεις τους σύμφωνα με τη θέληση των εκατομμυρίων εργαζόμενων. Οι μαχνοβικοί διοικητές, όμως, αντανakλούν τα συμφέροντα μιας ελάχιστης ομάδας αναρχικών που στηρίζονται στους κουλάκους και στους αμαθείς.

Ο αντιλαϊκός αυτός χαρακτήρας του κινήματος του Μάχνο αποκαλύπτεται πιο καθαρά στο γεγονός ότι ο στρατός του Γκουλιάι-Πόλιε ονομάζεται σήμερα «Στρατός του Μάχνο». Στο «στρατό» αυτό, **οι οπλισμένοι άντρες είναι ενωμένοι όχι γύρω από ένα πρόγραμμα, όχι γύρω από μια ιδεολογική σημαία, αλλά γύρω από έναν άντρα.** Είταν το ίδιο ακριβώς πράγμα με τον Γκριγκόριεφ. Στη Σοβιετική Ουκρανία και στη Σοβιετική Ρωσία, τα συντάγματα και οι μεραρχίες είναι όπλα στα χέρια της εργατικής τάξης σαν όλο. Στην πολιτεία Γκουλιάι-Πόλιε τα ένοπλα αποσπάσματα είναι όπλα στα χέρια του πολίτη Μάχνο. Έχουμε δει πού οδηγεί αυτό. Ο ιδιωτικός «στρατός» του Αταμάνου Γκριγκόριεφ πήγε πρώτα με τους πετλιουρικούς⁴, μετά πέρασε με τη μεριά της σοβιετικής εξουσίας, μετά, οδηγούμενος από τον Γκριγκόριεφ, ξεσηκώθηκε στο όνομα του ίδιου του Γκριγκόριεφ. Οπλισμένες μάζες, αμαθείς και εξαπατημένες από τα «ακομμάτιστα» συνθήματα, γίνονται ένα τυφλό όργανο στα χέρια των τυχοδιωκτών.

Αυτή είναι η Πολιτεία κι ο «στρατός» του Γκουλιάι-Πόλιε. Αν ξύσεις ένα μαχνοβικό θα βρείς από κάτω έναν γκριγκοριεβικό. Αλλά τις περισ-

σότερες φορές δε χρειάζεται καν να τον ξύσεις: ένας λυσσασμένος κουλάκος ή μικροκερδοσκόπος που γαυγίζει ενάντια στους κομμουνιστές δείχνει με ειλικρίνεια το δρόμο που ακολουθεί.

Η σοβιετική εξουσία είναι η διχτατορία της εργατικής τάξης που έχει μεταμορφώσει την κρατική εξουσία σε ένα όργανο σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης. Την ίδια στιγμή, η σοβιετική εξουσία πρέπει να προστατεύει τη σοσιαλιστική χώρα από τις λυσσασμένες επιθέσεις της μπουρζουαζίας. Μπορεί να διανοηθεί κανείς, μέσα σε μια τέτια-κατάσταση, να επιτρέψει στο έδαφος της Σοβιετικής Δημοκρατίας την ύπαρξη οπλισμένων συμμοριών που σχηματίζονται γύρω από αταμανούς και μπάτκους, συμμορίες που δεν αναγνωρίζουν τη θεληση της εργατικής τάξης, που αρπάζουν οτιδήποτε τους αρέσει και παλεύουν μ' όποιον τους αρέσει; Όχι, είναι καιρός να τελειώνουμε με την αναρχοκουλάκινη αυτή διαφθορά, να τελειώνουμε μ' αυτήν σταθερά και μια για πάντα, έτσι που κανείς δε θα χρειαστεί ποτέ πιά να δείξει επιείκεια απέναντι σε μια τέτια συμπεριφορά.

2 του Ιούνη 1919
Κουπιάνσκ - Χάρκόβο
«Βι Πούτι»⁵, No 51

ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ ΧΑΡΚΟΒΟΥ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Μέτωπο του Ντόνετς είναι τώρα το μέτωπο με τη μεγαλύτερη σπουδαιότητα για όλες τις Σοβιετικές Δημοκρατίες. Όταν το λέω αυτό δεν ξεχνάω το Μέτωπο της Πετρούπολης, αλλά υπολογίζω, ύστερα από σοβαρή σκέψη, ότι το χάσιμο της Πετρούπολης (και είμαι σίγουρος ότι δεν πρόκειται να χάσουμε την Πετρούπολη) δε θα είταν τόσο σοβαρό για μας όσο ένα παρατεταμένο χάσιμο του Λεκανοπέδιου του Ντόνετς. Όσο η Σοβιετική Δημοκρατία είναι το φρούριο της παγκόσμιας επανάστασης, το κλειδί μπορούμε να πούμε αυτού του φρούριου βρίσκεται στο Λεκανοπέδιο του Ντόνετς. Είναι γι' αυτό το λόγο που όλη μας η προσοχή είναι συγκεντρωμένη τώρα σε κείνο τον τομέα του πολύ εκτεταμένου Μετώπου της Σοβιετικής Δημοκρατίας.

Οι αποτυχίες μας στο Λεκανοπέδιο του Ντόνετς είναι ένα μέρος των τελευταίων αποτυχιών μας στο Νότιο Μέτωπο, γενικά. Προσωρινά υποχρεωθήκαμε να χαλαρώσουμε την προσοχή και την υποστήριξη που δίναμε στο Νότιο Μέτωπο. Όπως όλοι ξέρουμε, αυτό οφειλόταν στις ουσιώδεις, ή τουλάχιστον στις φαινομενικά ουσιώδεις επιτυχίες που είχε κατορθώσει ο Κολτσάκ⁶. Ο Κολτσάκ είναι τώρα ο κύριος αντίπαλός μας, αφού όλα τα στοιχεία της αντεπανάστασης τον έχουν αναγνωρίσει σαν αρχηγό τους και αφού είναι ο υποψήφιος του ιμπεριαλισμού της Αντάντ. Στις συνδιασκέψεις των Βερσαλλιών και του Παρι-

σιού το ζήτημα της αναγνώρισης του Κολτσάκ έχει μπει επανειλημμένα με έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο. Είταν φυσικό να θέλουμε να δώσουμε ένα χτύπημα όσο το δυνατό πιο σύντομα στο Ανατολικό Μέτωπο. Το ίδιο είταν φυσικό ότι αυτό θα απαιτούσε την συγκέντρωση όλης της προσοχής και όλων των δυνάμεων στο Βόλγα. Ο Κολτσάκ αναγκάστηκε να κάνει πίσω από τη Σαμάρα προς την Ούφα, και εξακολουθεί να υποχωρεί σε όλο το μήκος του μεσαίου τμήματος του Βόλγα. Έχουμε πλησιάσει κοντά στο Σάραπουλ, στη γραμμή του ποταμού Κάμα.

Είμαστε αναγκασμένοι να παλεύουμε με στρατούς που χτίζουμε επί-τόπου. Κάνοντας μια ιδιαίτερη προσπάθεια να χτίσουμε ένα στρατό στην Ανατολή, αναπόφευχτα χαλαρώνουμε τη δουλιά μας για το χτίσιμο του στρατού στο Νότο. Αυτό ακριβώς έγινε. Από την άποψη του σωστού σχεδιασμού μπορεί κανείς, φυσικά, να λυπηθεί γι' αυτή τη μέθοδο οικοδόμησης. Αλλά αυτή είναι αξεχώριστη από τη φύση της επαναστατικής εποχής, στην οποία οι παράγοντες του αυτοσχεδιασμού παίζουν έναν τεράστιο ρόλο, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη μας το γεγονός ότι η παγκόσμια κατάσταση, η διεθνής κατάσταση και, μαζί μ' αυτήν, η στρατηγική κατάσταση αλλάζουν ταχύτατα, και ενώ μπορούμε να προβλέψουμε τη γενική τάση των γεγονότων με απόλυτη βεβαιότητα, παρόλα αυτά δεν είναι δυνατό να προβλέψουμε τις φάσεις με τις οποίες θα αναπτυχθούν αυτά τα γεγονότα, τις μορφές που θα πάρουν, και, ιδιαίτερα, τη μεριά από την οποία θα έρθει ο μεγαλύτερος κίνδυνος σε κάθε δοσμένη στιγμή. Πρέπει να διατηρούμε και να αναπτύσουμε ένα μέτωπο στο μήκος μιας γραμμής που είναι πάνω από 8.000 βέρστια⁷ σε έκταση. Και είναι γι' αυτό το λόγο που οι εχθροί μας μπορούν πάντα να διαλέγουν το πιο αδύναμο σημείο του μετώπου σε κάθε ιδιαίτερη στιγμή και να δίνουν ένα πολύ σοβαρό χτύπημα εκεί. Είναι αυτό που συνέβη στο Νότο.

Τα επαναστατικά στρατεύματα βρίσκονται σε υπερένταση, υποκείμενα σε γρήγορες μεταμορφώσεις. Μπορούν ταχύτατα να βρεθούν σε μια καλή κατάσταση και να ηρεμήσουν, αλλά το ίδιο γρήγορα μπορούν να οδηγηθούν στην κατάρρευση. Η τέχνη της διοίκησης και της διαχείρισης απαιτεί έναν συνεχή υπολογισμό αυτής της υπερευαισθησίας, της υπερεκρηκτικότητας και της γενικής επαναστατικής ερεθιστικότητας των δυνάμεων που μια σημαντική αναλογία τους έχει περάσει μέσα από το τετράχρονο σφαγείο και την εποχή της επανάστασης και των εμφύλιων συγκρούσεων.

Στον τομέα του Ντόνετς του Νότιου Μετώπου έχουν εμφανιστεί τον τελευταίο καιρό καθαρά τα σημάδια της αστάθειας μέσα στα στρατεύματα, και τα οποία εξηγούνται, από τη μια μεριά, από το γεγονός ότι εδώ είχαμε μονάδες που είχαν πρόσφατα ενωθεί (τα πιο καλά συντάγματα

έχουν στο παρελθόν την εμπειρία μιας ή δύο περιπτώσεων πανικού και ανόητης υποχώρησης), και, από την άλλη, από την ιδιαίτερα επιζήμια γειτνίαση και επίδραση του αντάρτικου κινήματος στην Ουκρανία που ακόμα επιζεί. Στην άκρα δεξιά πτέρυγα του Μετώπου του Ντόννετς βρίσκεται αποτελεσματώμενη η ταξιαρχία ή η μεραρχία ή ο στρατός –είναι δύσκολο να πούμε τι πράγμα είναι– ενός κάποιου Μάχνο. Αυτή η «μαχόμενη», μονάδα τραβάει τώρα προς το μέρος της όλα τα στοιχεία της διάλυσης, της αποσύνθεσης, της ανταρσίας και της σήψης. Αυτό είναι απόλυτα κατανοητό. Η περιοχή είναι πλούσια, μπορεί κανείς να θρει τρόφιμα, δεν υπάρχει πειθαρχία ή τάξη, προχωρούν πάνω στη γραμμή της μικρότερης αντίστασης και υποχωρούν όταν και όπου αυτοί διαλέγουν. Η γειτνίαση ενός τέτοιου «στρατού» φυσικά αντιστατώνει και ανησυχεί τη δεξιά πτέρυγα του διπλανού στρατού, και αυτό το αίσθημα της αβεβαιότητας έχει την επίδραση του σε όλο το μήκος της γραμμής του Μετώπου του Ντόννετς. Γι' αυτό το λόγο η βελτίωση στην κατάσταση πρέπει να αρχίσει από τη δεξιά πτέρυγα.

Ποιά μορφή πρέπει να πάρει αυτή η βελτίωση; Μου φαίνεται ότι αυτό είναι εντελώς καθαρό: καταστολή της ανεξάρτητης Αναρχικής Δημοκρατίας του Γκουλιάι-Πόλιε, εγκαθίδρυση της ενότητας της σοβιετικής εξουσίας, και της ενότητας στο στρατό, στις μέθοδες διαχείρισής του και στο μηχανισμό διοίκησής του. Σ' αυτήν ακριβώς τη στιγμή οι μαχνοβικοί προσπαθούν να συγκαλέσουν ένα στρατιωτικό - σοβιετικό συνέδριο που θα καλύπτει πέντε ουγιέζντ. Φυσικά, η διοίκηση δε θα επιτρέψει να γίνει κάτι τέτιο, και θα δείξει στους αναρχικούς Γκριγκόρεφ του Γκουλιάι-Πόλιε ότι στην πάλη μας ενάντια στους ντενικινικούς δε θα ανεχτούμε κανένα στοιχείο αποδιοργάνωσης και αποσύνθεσης ακριβώς στα μετόπισθόν μας, και ακόμα λιγότερο στην ίδια την πρώτη γραμμή του μετώπου.

Μόλις θα γίνει αυτό, το Νότιο Μέτωπό μας θα καταφέρει ένα πλήγμα στις δυνάμεις του Ντενίκιν⁸ στην κατεύθυνση που θα υποδείξει η διοίκηση.

Μου ζητάτε να μιλήσω για την Πετρούπολη. Στο Μέτωπο της Πετρούπολης έχω να θρεθώ πολύ καιρό τώρα, κι αυτό καθόλου λόγω της υποχώρησής μας στο Δυτικό Μέτωπο. Μπορώ να πω μόνο τούτο δω. Όλες οι ενέργειές μας κατανοούνται από την άποψη της γρήγορης απόφασης. Ο εχθρός γνώριζε πολύ καλά (κι αυτό το ξέρω από ένα συγκεκριμένο και πολύ εύγλωττο ντοκουμέντο) ότι είχαμε μετακινήσει σημαντικές εφεδρείες από την περιοχή της Πετρούπολης προς το Ανατολικό Μέτωπο: γι' αυτό και το σχέδιό του να καταλάβει την Πετρούπολη τόσο γρήγορα, ώστε να μην είμαστε ικανοί να μεταφέρουμε έγκαιρα ενισχύσεις από το κέντρο. (Όπως ξέρετε, το μεγαλύτερο πλε-

ονέχτημα που έχουμε είναι η κεντρική μας θέση σε σχέση με τους εχθρούς μας –θέση που μας καθιστά ικανούς να δρούμε πάνω σε εσωτερικές επιχειρησιακές γραμμές, στέλνοντας εφεδρείες στους τομείς του μετώπου που απειλούνται περισσότερο). Ωστόσο, ο εχθρός έκανε λάθος υπολογισμό. Η επίθεσή του έχει τώρα αναχαιτιστεί και αυτό σημαίνει ότι του χαλάσαμε τη δουλιά. Έχουμε ρίξει σημαντικές ενισχύσεις στο Μέτωπο μπροστά από την Πετρούπολη, και έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι θα γίνουν εκεί αποφασιστικές αλλαγές στην κατάσταση μέσα στις επόμενες λίγες βδομάδες, ή ακόμα και μέρες.

Όσον αφορά τις αποτυχίες στους άλλους τομείς του Δυτικού Μετώπου, αυτές οφείλονταν, πρώτα, στις ίδιες γενικές αιτίες που ανέφερα σε σχέση με το Νότιο Μέτωπο (η προσωρινή συγκέντρωση δυνάμεων και πόρων στο Ανατολικό Μέτωπο), και, δεύτερο, σε ένα σημαντικό βαθμό, στην ιδιαίτερη δομή του Δυτικού Μετώπου; που είχαν διαιρεμένη σε εθνικούς τομείς, με εθνικούς στρατούς. Αν λάβουμε υπόψη μας την ενότητα του εχθρού και την ενότητα των επιχειρησιακών αντιλήψεών του, ο κατακερματισμός αυτός του Μετώπου σε καθαρά εθνικές γραμμές αποδείχτηκε ότι δεν είναι βιώσιμος, για να μην αναφέρουμε το γεγονός ότι σε πολλές από τις λιγότερο συνειδητές μονάδες ξεσήκωνε εθνικούς ανταγωνισμούς. Τώρα έχουμε εγκαθιδρύσει την πλήρη ενότητα του Μετώπου των Σοβιετικών Δημοκρατιών, με την έννοια ότι αυτό το Μέτωπο είναι διαιρεμένο σε στρατούς πάνω σε μια βάση αποκλειστικά στρατηγικών, και όχι εθνικών, υπολογισμών, και ότι χρησιμοποιούμε τις χωριστές εθνικές μονάδες –Ουκρανική, Λεττονική, Πολωνική, Εσθονική– εκεί που μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα, και όχι εννοείται στα αντίστοιχά τους λεγόμενα εθνικά μέτωπα.

Αυτό εφαρμόζεται πλήρως και στην Ουκρανία. Το καθήκον του Ουκρανικού Μετώπου, σαν τέτιο, έχει εκπληρωθεί. Η Ουκρανία έχει απελευθερωθεί, κι αυτό αφορά μια μεγάλη έχταση του εδάφους της. Οι πετλιουρικοί έχουν συντριβεί. Ο άθλιος διάδοχος των πετλιουρικών, ο Γκριγκόριεφ, έχει κατατροπωθεί. Αυτά που μένουν να ταχτοποιηθούν είναι προς τη μεριά του Ντόνετς, και προς την Πολωνο - Γαλικο - Ρουμανική μεριά: καμιά απ' αυτές, ωστόσο, δεν είναι ουκρανικό μέτωπο, αλλά ένα μέτωπο μάλλον κοινό για όλες τις Σοβιετικές Δημοκρατίες, γιατί ο Ντενίκιν επιτίθεται στην Ουκρανία και στη Μεγαλο-Ρωσία σε μια και την ίδια στιγμή. Οι ευγενείς της Ρουμανίας και της Πολωνίας και οι κουλάκοι της Γαλικίας είναι έτοιμοι να δράσουν τόσο ενάντια στην Ουκρανία όσο και ενάντια στη Μεγαλο-Ρωσία και μπορεί να χτυπήσουν, όπου τους διατάξει η Αντάντ.

Σ' ότι αφορά τη βοήθεια προς τη Σοβιετική Ουγγαρία, μπορώ να απαντήσω στο ερώτημα σας μόνο έτσι: η βοήθειά μας εκφράζεται στην πίσή μας προς τα Δυτικά και έχω κάθε λόγο να πιστεύω ότι αυτή η πίεση θα αυξηθεί στο άμεσο μέλλον.

Με έκπληξη άκουσα το ερώτημά σας που αφορούσε τον κίνδυνο που λέγεται ότι απειλεί το Χάρκοβο. Ζούμε, βέβαια, σε μια εποχή που τίποτε σε αυτή την γή δεν είναι σταθερό, αλλά νομίζω ότι το Χάρκοβο δε βρίσκεται σε μεγαλύτερο κίνδυνο απ' ό,τι το Τβερ, η Πένζα, η Μόσχα ή οποιαδήποτε άλλη πόλη της Σοβιετικής Δημοκρατίας.

Τελικά, σε απάντηση στο τελευταίο σας ερώτημα, γύρω από την επιστράτευση, πιστεύω πως πρέπει να επιστρατεύσουμε όσο πιο πολλές ηλικίες μπορούμε, χωρίς να επιτρέψουμε καμιά εξαίρεση ή αναβολή, και στο συντομότερο δυνατό χρόνο. Έχουμε να διεξάγουμε μια συγκεκριμένη επιχείρηση στο Λεκανοπέδιο του Ντόνετς. Όσο πιο σύντομα το κάνουμε αυτό, τόσο πιο λιγότερα θα είναι τα θάνατα της βιομηχανίας κάρβουνου του Ντόνετς και όλης της οικονομικής ζωής στην περιοχή του Χάρκοβο.

4 του Ιούνη 1919
«Βι Πούτι», No 52

ΚΑΤΩ Ο ΜΑΧΝΟΒΙΣΜΟΣ!

ΔΙΑΤΑΓΗ

Από τον Πρόεδρο της Επαναστατικής Επιτροπής Πολέμου της Δημοκρατίας και το Επιτροπάτο του Λαού για τις Στρατιωτικές και Ναυτικές Υποθέσεις προς όλες τις δυνάμεις της Σοβιετικής Ουκρανίας, 8 Ιούνη 1919, No 108, Σταθμός Λοζοβάγια.

Να διαβαστεί σε όλα τα συντάγματα, τους λόχους, τις μοίρες, τις ίλες, και τις δυνάμεις ειδικών καθηκόντων.

Ποιός είναι υπεύθυνος για τις πρόσφατες ήττες μας στο Νότιο Μέτωπο και ιδιαίτερα στο Λεκανοπέδιο του Ντόνετς;

Οι μαχνοβικοί και ο μαχνοβισμός.

Στα λόγια, οι άνθρωποι αυτοί μάχονται ενάντια σ' όλο τον κόσμο και έχουν κατανικήσει όλους τους αντίπαλους, αλλά όταν πρόκειται για την πραγματική μάχη, οι μαχνοβικοί διοικητές εγκαταλείπουν ξεδιάντροπα τις θέσεις που τους έχουν καθοριστεί και αποσύρονται ηλίθια σε μια απόσταση πολλών δεκάδων θερσιών.

Ανάμεσα στους στρατιώτες της ταξιαρχίας του Μάχνο υπάρχουν αρκετοί καλοί, έντιμοι μαχητές. Αλλά χωρίς την κατάλληλη οργάνωση εφοδιασμού και διαχείρισης και, πράγμα που είναι και το πιο σημαντικό, χωρίς εσωτερική πειθαρχία και νοήμονες διοικητές, οι μαχνοβικές μονάδες έχουν αποδειχθεί απόλυτα ανίκανες να πολεμήσουν, και το ιππικό των Λευκοφρουρών τους έχει κυνηγήσει σαν κοπάδι από πρόβατα.

Οι μαχνοβικοί άφησαν προδοτικά ακάλυπτη τη δεξιά πτέρυγα του Μετώπου του Ντονέτς, καταφέροντας με αυτό τον τρόπο ένα σοβαρό τραύμα στο διπλανό τους στρατό.

Ακόμα παραπέρα, οι μαχνοβικοί προσπάθησαν να διασπάσουν τις γειτονικές μονάδες. Αγκιτάτορες στάλθηκαν από το αρχηγείο του Μάχνο στα διπλανά τους συντάγματα, για να τα καλέσουν σε ανυπακοή στους διορισμένους από τη σοβιετική εξουσία διοικητές, και για να μιμηθούν τους μαχνοβικούς, δηλαδή να ενωθούν με τους απρόσεχτους, ανεξέλεγκτους μαχνοβικούς αντάρτες, που είναι ανίκανοι να πολεμήσουν.

Τα αφεντικά του Γκουλιάι-Πόλιε πήγαν ακόμα πιο πέρα. Ανακοίνωσαν για τις 15 του Ιούνη ένα συνέδριο των στρατιωτικών μονάδων και των αγροτών πέντε Ουγιέζντ, για ανοιχτή πάλη ενάντια στη σοβιετική εξουσία και την εγκαθιδρυμένη από τον Κόκκινο Στρατό τάξη.

Δεν είναι δυνατό να ανεχτούμε πια τέτοιου είδους θρисиές από τους αλλαζονικούς αυτούς γκάγκστερ. Αν αφήσουμε τους μαχνοβικούς να φέρουν σε πέρας το σχέδιό τους θα έχουμε το άπλωμα μιας νέας γκριγοριεβικής ανταρσίας από τη φωλιά του Γκουλιάι-Πόλιε.

Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση, η κεντρική στρατιωτική αρχή έχει κατηγορηματικά απαγορεύσει το συνέδριο και έχει στείλει αξιόπιστες και ευηπόληπτες στρατιωτικές μονάδες να αποκαταστήσουν την τάξη στην περιοχή που έχει επηρεαστεί από το κίνημα του Μάχνο.

Έχουμε θέσει τώρα ένα τέλος στο εγκληματικό αυτό παιχνίδι. Έχει αφαιρεθεί από τον Μάχνο η διοίκηση. Το κίνημα του Μάχνο διαλύεται.

Σίγουρα, ένας αριθμός από τυχοδιώχτες και κακούργους υπάρχει ακόμα γύρω από διάφορες μονάδες, που αποκαλούν τον εαυτό τους μαχνοβικό και προσπαθούν να πλησιάσουν στο Γκουλιάι-Πόλιε: εκεί δεν υπάρχει πειθαρχία, δεν έχουν υποχρέωση να παλέψουν έντιμα ενάντια στους εχθρούς του εργαζόμενου λαού, και έτσι είναι ένας επίγειος παράδεισος για τους δειλούς και τους τεμπέληδες.

Αλλά μετά την απομάκρυνση του Μάχνο από τη στρατιωτική δραστηριότητα, ο μαχνοβισμός θα κατασταλθεί με σταθερό χέρι. Η τάξη που πρέπει να υπάρχει στο στρατό εγκαθιδρύεται όχι από ανεξάρτητες συμμορίες αλλά από τα Πανουκρανικά και Πανρωσικά Συνέδρια των Αντιπροσώπων των Εργατών, των Αγροτών και των Αντρών του Κόκκινου Στρατού. Οι αποφάσεις αυτών των συνεδρίων είναι ιερός νόμος για μας. Μας έχουν καλέσει να επιβάλουμε αυτό το νόμο. Συντάγματα, ταξιαρχίες, μεραρχίες, υπηρετούν όχι τον εαυτό τους αλλά την εργατική τάξη και την εργαζόμενη αγροτιά. Στον κόκκινο μαχητή έχει δοθεί

ένα όπλο για να υπερασπίσει τον εργαζόμενο λαό από τους εκμεταλλευτές, τους γαιοκτήμονες και τους καπιταλιστές, χωρίς διάκριση γλώσσας, έθνους, ράτσας ή φυλής.

Τα διεφθαρμένα συντάγματα που δεν υπακούουν σε στρατιωτικές διαταγές, που μετακινούνται χωρίς διαταγή από την τοποθεσία που τους έχει καθοριστεί, που καταφεύγουν στη βία ενάντια στον ειρηνικό πληθυσμό, που διαλύουν θεσμούς που έχουν δημιουργηθεί από τη σοβιετική εξουσία και αρπάζουν θαγόνια και ατμομηχανές με την ένοπλη βία, καταπιέζοντας τους εργάτες σιδηροδρόμων —όλα αυτά τα εξαχρειωμένα, τα διεφθαρμένα και τα εγκληματικά συντάγματα θα σθηστούν από το πρόσωπο της γης, και οι διοικητές τους θα είναι οι πρώτοι που θα τιμωρηθούν.

Η εργατική τάξη και η αγροτιά χρειάζονται μια ολοκληρωτική, αποφασιστική και γρήγορη νίκη ενάντια στο στρατό των Λευκοφρουρών, των γαιοκτημόνων και των καπιταλιστών. Κι αυτή τη νίκη θα μας την δώσουν τα καλά οργανωμένα, ταχτικά κόκκινα συντάγματα, που είναι ενωμένα με μια σιδερένια εσωτερική πειθαρχία και έτοιμα να παλέψουν και να πεθάνουν με αφιλοκέρδεια για την ευτυχία του εργαζόμενου λαού.

Με την υποστήριξη όλων των συνειδητών εργατών και των τίμιων εργαζόμενων αγροτών θα δημιουργήσουμε έναν τέτιο στρατό.

- * Κάτω οι τυχοδιώχτες και οι πλιατσικολόγοι!
- * Κάτω οι δειλοί και οι δολοφόνοι!
- * Κάτω οι γκριγκοριεβικοί και οι μαχνοβικοί!
- * Ζήτω ο έντιμος Κόκκινος Στρατός των Εργατών και των Αγροτών!

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟ ΜΕΤΩΠΟ

**Μια έκθεση στην Ολομέλεια του σοβιέτ των εργατών,
των Κοζάκων και των αγροτών αντιπροσώπων
του Χάρκοβου, 14 Ιούνη 1919 (περίληψη)**

Το Χάρκοβο Βρίσκεται σε Άμεσο Κίνδυνο

Είμαι υποχρεωμένος να αποσύρω τη δήλωση που έκανα στους αντιπροσώπους του Τύπου πριν από λίγες μέρες, όταν είπα ότι το Χάρκοβο δεν κινδυνεύει από στρατιωτική άποψη.

Πρέπει τώρα να κάνω μια σοβαρή διόρθωση σ' αυτή τη δήλωση. Η κατάσταση είναι πολύ πιο ανησυχητική από ό,τι είχα υποθέσει, βασιζόμενος στις πληροφορίες που υπήρχαν τότε. Αυτό που λέω, δεν μπορεί, βέβαια, να ερμηνευτεί σαν η έκφραση μιας διάθεσης πανικού, ή να παρθεί σαν μια βάση για πανικόβλητα αισθήματα ή συμπεράσματα.

Στη στρατιωτική σφαίρα πρέπει να διατηρούμε μια πολιτική ειλικρίνειας, γιατί η στρατιωτική μας δύναμη εξαρτάται στο βαθμό των τριών τετάρτων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και στο βαθμό των τεσσάρων τετάρτων στην κλίμακα της ιστορίας σαν όλο, από την ενέργεια, τη συνειδητοποίηση και τη δραστηριότητα των καλύτερων, των πιο προχωρημένων στοιχείων της εργατικής τάξης.

Και για να κατορθώσουμε την απαραίτητη στροφή στο Νότιο Μέτωπο –και αυτό θα κάνουμε!– χρειάζεται να πούμε καθαρά, για να το ακούσουν όλοι, ότι η κατάσταση είναι άσχημη.

Το Κίνημα του Μάχνο

Ο στρατός που δρα στο Μέτωπο του Ντόνετς ξεκίνησε σαν μια αντάρτικη δύναμη. Υποβλήθηκε σε μια σημαντική αναδιοργάνωση, και αυτό έδωσε πολύ αξιόλογα και θετικά αποτελέσματα.

Αυτός ο στρατός προωθήθηκε στο Λεκανοπέδιο του Ντόνετς με ένα σχεδιασμένο και συστηματικό τρόπο. Στη διάρκεια, όμως, της περασμένης βδομάδας παρουσιάστηκε στο στρατό αυτό μια οξύτατη αλλαγή, μια υποτροπή, μια επανεμφάνιση των προηγούμενων ασθενειών που είχαν ξεπεραστεί ενμέρει μόνο.

Τα αποσπάσματα του Μάχνο έδειξαν καθαρά ότι είχαν ανίκανα να υπερασπίσουν τους πιο σημαντικούς τομείς του Νότιου Μετώπου. Με την πρώτη πίεση του εχθρού, άφησαν ακάλυπτη τη δεξιά πλευρά του στρατού που βρισκόταν ακριβώς ανάμεσα στο Χάρκοβο και στις δυνάμεις του Ντενίκιν. Αλλά το κύριο ζήτημα, που είχε οδυνηρές συνέπειες, ήταν ο μαχνοβισμός.

Φανταστείτε δύο στρατούς πλάι πλάι. Στον έναν από αυτούς, ο στρατιώτης καλείται να παλέψει στο όνομα μεγάλων ιδεών, και οι διαταγές εκτελούνται: στον άλλο, δεν απαιτείται τίποτε από το στρατιώτη –του λένε, ο,τιδήποτε πάρεις είναι δικό σου. Ο δεύτερος αυτός στρατός είναι του Μάχνο. Οι γραμμές αυτού του στρατού είναι γεμάτες από αμαθή και καθυστερημένα στοιχεία για τα οποία οι αρχές του μαχνοβισμού είναι πολύτιμες.

Η φήμη της γης του Γκουλιάι-Πόλιε, όπου τίποτε δεν απαιτούνταν από το στρατιώτη και δεν υπήρχε πειθαρχία, απλωνόταν προς όλες τις κατευθύνσεις. Αλλά τώρα έχει έρθει η σοβαρότητα: ανάμεσα στα αποσπάσματα του Μάχνο, ανάμεσα στο πιο συνειδητό τμήμα των εργατών και των αγροτών έχει αρχίσει μια σημαντική στροφή.

Έχουμε αξιόπιστες πληροφορίες ότι τις τελευταίες λίγες μέρες έχει υψωθεί μια κραυγή διαμαρτυρίας ανάμεσα στους μαχνοβικούς, ενάντια στο χάος και τις αχρειότητες που τους οδηγούσαν σε έναν απερίγραπτο πανικό και στην προδοτική εγκατάλειψη του μετώπου.

Ήδη ζητούν να περάσουν σ' ένα καθεστώς τακτικών δυνάμεων.

Δεν είχαμε καλά-καλά κατορθώσει να συντρίψουμε τη συμμορία του

Γκριγκόριεφ όταν το Γκουλιάι-Πόλιε ανακοίνωσε τη σύγκληση ενός συνεδρίου πέντε ουγιέζντ, που έθετε σαν καθήκον του την ανατροπή της υπάρχουσας εξουσίας των εργατών και των αγροτών. Ο Μάχνο αποκήρυξε τη διοίκησή του και άρχισε να οργανώνει έναν ανεξάρτητο αντάρτικο στρατό.

Αυτά τα πειράματα γίνονταν στο μέτωπο ενάντια στον Ντενίκιν, σε μια περιοχή που μόλις είχε τρανταχτεί από την ανταρσία του Γκριγκόριεφ, σε μια περιοχή που ήταν σαν ένοπλο στρατόπεδο, και η κεντρική διοίκηση ανακοίνωσε ότι το συνέδριο της 15 Ιούνη δε θα επιτρεπόταν.

Όταν αυτή η διαταγή συνοδεύτηκε από μια συγκέντρωση στρατευμάτων που πάλευαν ενάντια στον Ντενίκιν, έτοιμα να στρέψουν τα όπλα τους ενάντια στον Μάχνο, ο τελευταίος έστειλε ένα τηλεγράφημα όπου έλεγε ότι ήταν επαναστάτης και ότι θα παρέδιδε την ταξιαρχία του, ή τη μεραρχία του, σε οποιονδήποτε διορίζαμε να την αναλάβει.

Αλλά ο μαχνοβισμός δεν έχει διαλυθεί με τη διάλυση του Μάχνο: έχει τις ρίζες του στις ανεκπαίδευτες μάζες.

Η Πάλη ενάντια στο Μαχνοβισμό

Τα πιο αμαθή και πιο διεφθαρμένα στοιχεία είδαν την ευκαιρία για ένα αμόκ φυγής. Αυτή ήταν η χαρακτηριστική διάθεση των κουλάκων λαφυραγωγών.

Γυρνώντας στα μέτρα που πάρθηκαν, για το ξερίζωμα του μαχνοβισμού, στις γραμμές του στρατού και στην επανεγκαθίδρυση της μαχητικής του ικανότητας, πρέπει να αναφερθεί ότι δύο δρόμοι οδήγησαν σε αυτό το αποτέλεσμα: η οργανωμένη ιδεολογική επίδραση και η αυστηρή τιμωρία των μη υγιών στοιχείων.

Πρέπει να χρησιμοποιούμε ανελέητα μέτρα όχι μόνο ενάντια στον ταξικό μας εχθρό αλλά και ανάμεσά μας, ενάντια σε όλους εκείνους που εμποδίζουν τον ιστορικό δρόμο της εργατικής τάξης. Η τωρινή στιγμή είναι πολύ κρίσιμη για να επιτρέψουμε οποιαδήποτε ταλάντευση.

Εργάτες του Χάρκοβου, Ενωθείτε!

Ενώ πριν από μια βδομάδα μπορούσαν να υπάρχουν διαφωνίες για την επιστράτευση, τώρα η ώρα αυτή έχει περάσει.

Αν η επιστράτευση δεν πηγαίνει αρκετά καλά στο Χάρκοβο, επειδή

ένα μέρος της εργατικής τάξης εδώ δεν είναι του ίδιου ταξικού, ηθικού και πολιτικού επιπέδου με τους εργάτες της Μόσχας και της Πετρούπολης, η εργατική τάξη όλης της χώρας μπορεί να κάνει έκκληση στους εργάτες του Χάρκοβου – «Ενωθείτε!»...

Χάρκοβο – μια Οχυρωμένη Περιοχή

Σύντροφοι! Φτάνουμε τώρα στην ανάγκη να εφαρμόσουμε στο Χάρκοβο τα ίδια μέτρα που πάρθηκαν τον καιρό της επίθεσης του Κολτσάκ στη Σαμάρρα, στο Καζάν, και στο Σιμπίρσκ. Έχει έρθει η ώρα να μετατρέψουμε το Χάρκοβο σε μια οχυρωμένη περιοχή που θα παλέψει ενάντια στην προέλαση των Λευκοφρουρών, ανεξάρτητα από το αν η στρατιά της πρώτης γραμμής κρατήσει ή όχι το μέτωπο.

Η κατάσταση στο μέτωπο έγινε ασταθής σαν αποτέλεσμα της κατάρρευσης μερικών μάχιμων μονάδων, που για την επανεγκαθίδρυση της μαχητικής τους ικανότητας έχουν ήδη παρθεί μέτρα. Μαζί με αυτό πρέπει να μεταμορφώσουμε το Χάρκοβο σε ένα φρούριο με μια ισχυρή εργατική φρουρά και μια μόνο συγκεντρωμένη, στρατιωτική διοίκηση.

Η επιστράτευση που θα γίνει στο Χάρκοβο θα είναι κάτω από τη δική μας επιτήρηση, με την έννοια ότι θα ελέγξουμε για το πόσο πραγματικά απαραίτητοι είναι εκείνοι οι σοβιετικοί υπάλληλοι που έχουν αφεθεί στα προηγούμενα πόστα τους και θα φροντίσουμε όλοι οι υπόλοιποι να πάρουν τα όπλα.

Την ίδια στιγμή, θα παλέψουμε με όλη μας τη δύναμη να επαναφέρουμε τις μάχιμες αυτές μονάδες στην κανονική τους κατάσταση και να αντικαταστήσουμε τα κουρασμένα και αποσυνθεμένα συντάγματα με άλλα που είναι πιο σταθερά και αξιόπιστα.

Στον τομέα του μετώπου που, προηγούμενα, κρατούσαν οι μαχνοβικοί έχουμε ήδη κατορθώσει να αντικαταστήσουμε τους φυγάδες αντάρτες του Μάχνο με τακτικό στρατό.

Όλοι στα Όπλα!

Σ' ότι αφορά το Χάρκοβο πρέπει να πάρουμε μια αποφασιστική θέση. Το Χάρκοβο θα μεταμορφωθεί σε ένα φρούριο πολιορκημένο από τον

εχθρό. Θα εγκαθιδρύσουμε ένα αυστηρό επαναστατικό καθεστώς στο Χάρκοβο.

· Όλοι στα όπλα!

Όλα τα έντιμα και συνειδητά στοιχεία του προλεταριάτου του Χάρκοβου θα τραβηχτούν αμέσως σε μια δραστήρια πάλη στα χαρακώματα του φρουρίου. Οι εργάτες, οι υπάλληλοι και όλοι οι έντιμοι αντίπαλοι της γυμνής αντίδρασης που προχωράει ενάντια μας θα επιστρατευτούν, θα εκπαιδευτούν και θα οπλιστούν για μια αποφασιστική μάχη μέχρι θανάτου.

Με σιδερένιο χέρι θα αντιμετωπίσουμε τους τυχοδιώχτες και τους λιποτάχτες, και θα αναγκάσουμε την μπουρζουαζία να αναλάβει τη δουλιά του σκαψίματος των χαρακωμάτων και της οχύρωσης.

Μπροστά σε όλο το οργανωμένο προλεταριάτο του Χάρκοβου διακηρύσσουμε ανοιχτά και άμεσα ότι ένας φοβερός κίνδυνος, οι συμμορίες του Ντενίκιν, απειλούν το Κόκκινο Σοβιετικό Χάρκοβο, αλλά με τον ίδιο ξεκάθαρο και συγκεκριμένο τρόπο διακηρύσσουμε σταθερά ότι δεν πρόκειται να παραδόσουμε ποτέ το Χάρκοβο. Αυτός είναι ο όρκος μας μπροστά σ' ολόκληρη την εργατική τάξη του Χάρκοβου.

Με τα στήθια των καλύτερων, των πιο έντιμων γιών της εργατικής τάξης θα δημιουργήσουμε έναν άθραυστο σιδερένιο θώρακα που ο Ντενίκιν δε θα μπορέσει ποτέ να διαπεράσει.

ΞΑΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Οι αποτυχίες μας στο Μέτωπο του Ντόνετς έχουν αυξηθεί. Δεν έχουμε διωχτεί μόνο από το Λεκανοπέδιο του Ντόνετς αλλά και από τα γειτονικά ουγιέζντ των επαρχιών του Χάρκοβου και του Εκατερίνοσλαβ, και το ίδιο το Χάρκοβο, η πρωτεύουσα της Ανατολικής Ουκρανίας έχει χαθεί. Αυτό είναι ένα σοβαρό χτύπημα, και θα έχει βαριές επιπτώσεις, διαμέσου της Ουκρανίας, σ' όλη τη Σοβιετική Ρωσία. Το Χάρκοβο είναι μια μεγάλη, πλούσια βιομηχανική εργατούπολη. Ακόμα και το προσωρινό χάσιμο του Χάρκοβου δίνει ένα μεγάλο πλεονέκτημα στον εχθρό και κάνει μεγάλη ζημιά στην επανάσταση.

Αυτό που συνέβαινε μέχρι τώρα ήταν ότι οι ήττες δημιουργούσαν ανάμεσά μας όχι κατάθλιψη, αλλά, αντίθετα, μια εντατικοποίηση της ενεργητικότητας που είχε σαν αποτέλεσμα ένα νέο προχώρημα. Δεν μπορεί να υπάρξει αμφιβολία ότι αυτό θα συμβεί κι αυτή τη φορά. Είναι με αυτό τον τρόπο που μια νέα, επαναστατική τάξη διαφέρει από μια παρακμάζουσα, παλιά τάξη. Για την τσαρική μοναρχία, οι στρατιωτικές ήττες σήμαιναν καταστροφή: για την επαναστατική εργατική τάξη είναι παρορμήσεις, που διεγείρουν την ενεργητικότητά της.

Τώρα έχει έρθει η σειρά της Ουκρανίας. Γιατί το χάσιμο του Χάρκοβου είναι, πρώτα και πάνω από όλα, ένα χτύπημα στην Ουκρανία, και ένα μάθημα για την Ουκρανία —ακριβώς όπως το χάσιμο της Σαμάρα, του Σιμπίρσκ και του Καζάν, πέρυσι, ήταν ένα σκληρό αλλά σωτήριο μάθημα για τη Μεγαλο-Ρωσία. Όχι μόνο η ουκρανική αγροτιά αλλά και η ουκρανική εργατική τάξη, μέχρι τελευταία, έχουν αποτύχει να εχτι-

μήσουν την πλήρη έχταση του στρατιωτικού κινδύνου που απειλεί το Ανατολικό, δηλαδή το πιο σημαντικό, μισό τμήμα της Ουκρανίας. Τα αισθήματα που επικρατούσαν ανάμεσα στις εργαζόμενες μάζες του ουκρανικού Νότου εμπόδισαν την κινητοποίηση και το σωστό σχηματισμό οπλισμένων δυνάμεων. Αυτά τα αισθήματα είχαν μια αιτία, που πρέπει να κατανοηθεί.

Ακούμε να λέγεται συχνά: «Στην Ουκρανία οι κουλάκοι είναι δυνατοί, και γι' αυτό υπάρχουν όλες αυτές οι συμμορίες...». Υπάρχει, βέβαια, μια αλήθεια σε αυτό. Δεν είναι μικρός ο ρόλος που παίζουν οι κουλάκοι στην Ουκρανία. Αλλά η άμεση πορεία της επανάστασης εξαρτάται από το ποιός θα οδηγήσει τους μεσαίους αγρότες –η εργατική τάξη ή οι κουλάκοι; Κατά συνέπεια, πρέπει να εξηγήσουμε το γιατί οι κουλάκοι έχουν κερδίσει την υπεροχή πάνω στην ουκρανική αγροτιά. Είναι αυτό ένα μόνιμο φαινόμενο, ή είναι μόνο προσωρινό;

Η Ουκρανία έχει την εμπειρία ενός μεγάλου αριθμού καθεστώτων στη διάρκεια των δύο τελευταίων χρόνων. Μετά την ανατροπή της τσαρικής μοναρχίας, εγκαθιδρύθηκε το καθεστώς του Κερένσκι, που στην Ουκρανία πήρε τη μορφή της Ράντα⁹ του Κίεβου. Αυτό ανατράπηκε από τη σοβιετική εξουσία. Μετά, με τη βοήθεια των γερμανικών όπλων, ξαναγύρισε η Ράντα. Το καθεστώς της γερμανικής κατοχής φόρεσε τη μάσκα της μικροαστικής ψευδοδημοκρατίας.

Μετά, οι Γερμανοί, ξεφορτώθηκαν τα δημοκρατικά σκουπίδια και τοποθέτησαν τον ευγενή τους επιστάτη, τον Χέτμαν Σκοροπάντσκι. Μετά, η γερμανική επανάσταση, που είχε την άμεση αντανάκλασή της, στην Ουκρανία, γκρέμισε το καθεστώς του Σκοροπάντσκι. Για ένα διάστημα στην εξουσία ήταν οι πετλιουρικοί. Όπως το περιμέναμε, το καθεστώς του Πετλιούρα υποστηρίχτηκε από την εισβολή των Αγγλογάλλων, των Ελληνορουμάνων και των Αραβονέγγρων. Μετά, η σοβιετική εξουσία ανάτρεψε τους πετλιουρικούς. Ο ουκρανός αγρότης τα έζησε όλα αυτά. Παθητικά ή ενεργητικά, αντιστάθηκε, στη διάρκεια των δύο αυτών χρόνων, σε επτά διαδοχικά καθεστώτα. Δεν είναι εκπληκτικό αν άρχισε να φαίνεται στον αγρότη ότι δεν είχε ανάγκη από κανένα καθεστώς: ζούσε εκεί στο ουγιάζντ του στο Ζολοτονόσα ή στο Μάριουπολ, και εκεί θα εξακολουθούσε να ζει. Η κρατική εξουσία, οποιαδήποτε μορφή κι αν έπαιρνε, απαιτούσε ο αγρότης να προμηθεύει σιτηρά για τις πόλεις και στράτευε τους γιούς του. Από αυτό και η αντίθεση του αγρότη σε οποιαδήποτε κρατική εξουσία, που πρόσφερε το έδαφος για αναρχικές τάσεις. Είταν αυτά τα αισθήματα που γέννησαν τον Γκριγκόριεφ και τον γκριγκοριεβισμό, τον Μάχνο και το μαχνοβισμό, και μια συλλογή από Ζελιόνις, Στρούκ, Σκίλιας και άλλες Αναρχο-αριστερές - Σοσιαλ-επαναστατικές ή καθαρά πογκρομιστικού

χρώματος συμμορίες. Βέβαια, μόλις οι «αντικρατικοί», του αναρχο-συμμορίτικου τύπου άπλωσαν κάπως τα φτερά τους, αμέσως προχώρησαν για να κάνουν τόση ζημιά στον αγρότη όση είχε πιθανόν κάνει στον καιρό του ο τσαρισμός, που τον λεηλατούσε και τον καταπίεζε με τον πιο συστηματικό τρόπο. Στο μεταξύ, όμως, του φαινόταν ότι οι μαχνοβικές συμμορίες του πρόσφεραν κάποια τοπική άμυνα ενάντια στις επιθέσεις των γαιοκτημόνων. Στην πραγματικότητα, δεν συνέβαινε κάτι τέτιο. Παντοδύναμοι όταν επρόκειτο για πλιάτσικο, οι μαχνοβικοί αποδείχνονταν ανήμποροι ενάντια στις ταχτικές μονάδες. Όταν το ιππικό του Σκούρο κατέλαβε τα ουγιέζντ του Τάγκανρογκ και του Μάριουπολ, ο ουκρανός μουζικός άρχισε να καταλαβαίνει ότι το ζήτημα αυτό της κρατικής εξουσίας δεν ήταν τόσο απλό. Βέβαια, η σοβιετική εξουσία ζητάει από τον αγρότη να δείξει έναν ορισμένο αυτοπεριορισμό και νά κάνει σημαντικές θυσίες. Αλλά κάτω από οποιαδήποτε άλλη αρχή τα πράγματα θα είναι δέκα φορές χειρότερα για την αγροτιά από ό,τι κάτω από τη σοβιετική εξουσία. Αυτή είναι η απλή αλήθεια που τώρα σφυρηλατείται στη συνείδηση των ουκρανικών χωριών με το σφυρί της ήττας.

Ένα παράλληλο προτσές αναπτύσσεται στα κεφάλια των ουκρανών εργατών.

Για μια σειρά ιστορικούς λόγους, ο οπορτουνιστικός, μικροαστικός σοσιαλισμός έχει στο Νότο της χώρας μας πολύ μεγαλύτερη επιρροή στους ανώτερους κύκλους της εργατικής τάξης από ό,τι έχει στο Βορρά. Αυτή η κατάσταση περιόρισε από την αρχή κιόλας την έκταση της προλεταριακής επανάστασης στην Ουκρανία. Όταν οι Γερμανοί σύντριψαν τα ουκρανικά σοβιέτ, τα πιο επαναστατικά στοιχεία της εργατικής τάξης άφησαν την Ουκρανία, και στη συνέχεια πάλεψαν στο Κουμπάν, στην επαρχία Τερέκ, στις στέπες του Αστραχάν, στο Ντον, και πιο πριν στο Τσαρίτσιν, στο Νοβοχόπερσκ και στο Βόρονετζ. Κάτω από τα καθεστώτα της Ράντα, του Σκοροπάντσκι και του Πετλιούρα οι μενσεβίκοι και οι δεξιοί σοσιαλεπαναστάτες εμφανίστηκαν σαν η νόμιμη «αντιπολίτευση» στο όνομα της εργατικής τάξης, και έκαναν ό,τι μπορούσαν για να μολύνουν τη συνείδηση των εργατών με το δηλητήριο της μικρότητας και της καιροσκοπίας. Χρησιμοποίησαν κάθε δυσκολία που αντιμετώπιζε η σοβιετική εξουσία, κάθε στρατιωτική αποτυχία –την εισβολή των Γερμανών όπως και την εισβολή της Αντάντ– για να αποστερήσουν τις εργαζόμενες μάζες της Ουκρανίας από τις ελπίδες και τις προσδοκίες τους. Λόγω της μεγάλης καθυστέρησης του ουκρανικού προλεταριάτου, αυτή τους η δουλιά δεν μπορούσε να παραμείνει χωρίς αποτέλεσμα. Μέχρι τελευταία οι μενσεβίκοι και οι σοσιαλεπαναστάτες έπαιζαν, με τον τρόπο τους, ένα σημαντικό ρόλο στο εργατικό κίνημα στην Ουκρανία, ιδιαίτερα στα συνδικάτα. Στους κύκλους

των συνδικάτων στο Χάρκοβο ήταν οι μενσεβίκοι και οι συνεταίροι τους που έδιναν τον τόνο. Φυσικά, η σημαία του μενσεβικισμού συχνά χρησίμευε σαν κάλυμμα της απλής άγνοιας και των ενστίκτων αυτοσυντήρησης ή της πορωμένης στενοκεφαλιάς, σαν αυτή του ουκρανού αγρότη που περιγράφεται παραπάνω: «Μας έχουν δώσει όλων των ειδών τα καθεστώτα. Μπορούμε να περάσουμε και χωρίς κανένα καθεστώς». Ή ακόμα πιο απλά: «Πάντα, κάποιος μας δίνει διαταγές». Στη διάρκεια των ηττών μας στο Λεκανοπέδιο του Ντόννετς οι μενσεβίκοι του Χάρκοβου έκαναν μια καταστροφική προπαγάνδα με στόχο να σπάσουν τη δύναμη θέλησης των εργατών. Στα λόγια αναγνώριζαν την ανάγκη για επιστράτευση, αλλά έβαζαν τέτοιους όρους που αν κανείς πίστευε αυτά που έλεγαν έπρεπε να πει στον εαυτό του: «Εντάξει, αν έτσι έχουν τα πράγματα, εγώ δεν πρόκειται να χύσω το αίμα μου». Οι ηγέτες του συνδικαλιστικού κινήματος του Χάρκοβου, ακομπανιάροντας τους λόγους των μενσεβίκων, είχαν αγκαζαριστεί σε ξεδιάντροπες διαπραγματεύσεις για το πότε και κάτω από ποιούς όρους θα συμφωνούσαν να μελετήσουν την ανάγκη να αναλάβουν την προετοιμασία για κάποιου είδους επιστράτευση...

Το χτύπημα του Ντενίκιν χρησίμευσε σαν ένα σκληρό μάθημα και σ' αυτή την περίπτωση. Ο Ντενίκιν μαθαίνει τώρα στο καθυστερημένο, μισομικροαστικό τμήμα του ουκρανικού προλεταριάτου ότι δεν μπορεί κανείς να ζει χωρίς ένα «καθεστώς»: αν εξαφανιστεί το σοβιετικό καθεστώς, τη θέση του αυτόματα, θα την πάρει το καθεστώς των Λευκοφρουρών.

Η απώλεια του Χάρκοβου είναι μια βαριά απώλεια. Αλλά αν οδηγήσει στην πλήρη διάλυση των μικροαστικών συμβιβαστικών αυταπατών και των αισθημάτων αυτοσυντήρησης του ουκρανικού προλεταριάτου, πρέπει να πούμε ότι δεν κοστίζει πολύ ακριβά.

Η στροφή έχει ήδη, σ' ένα σημαντικό βαθμό, γίνει. Η επιστράτευση των ουκρανών εργατών προχωράει με ουσιαστική επιτυχία. Σε πολλά μέρη της Ουκρανίας οι αγρότες οι ίδιοι έχουν απαιτήσει να επιστρατευθούν, στην ίδια βάση με τους εργάτες, για να αντισταθούν στο ζυγό των γαιοκτημόνων που προελαύνουν από την Ανατολή. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η επιστράτευση των 19χρονων που έχει προκηρυχτεί από την ουκρανική σοβιετική εξουσία θα δώσει τα προσδοκόμενα αποτελέσματα.

Η στροφή που έχει γίνει στα πνεύματα, που πρέπει να έχει, και ήδη έχει, τα αποτελέσματά της σε ολόκληρο το σοβιετικό μηχανισμό της Ουκρανίας, δεν είναι καθόλου μικρότερης σημασίας. Σ' αυτόν το μηχανισμό υπήρχε, συνέχεια, πολύ μεγάλο χάος από την πρώτη περίοδο της

επανάστασης. Μια στροφή προς την **σοβιετική τάξη, επιμέλεια, υπολογισμό και πειθαρχία**, που είχε σιγά σιγά προετοιμαστεί, τώρα, κάτω από την επίδραση των σοβαρών μας δοκιμασιών, έρχεται απότομα. Οι ουκρανοί αγρότες και εργάτες καταλαβαίνουν τώρα ότι είναι συχνά πιο δύσκολο να κρατήσεις εκείνο που έχεις κερδίσει, από το να το κερδίσεις στην αρχή, και απαιτούν οι αντιπρόσωποί τους σε όλους τους σοβιετικούς θεσμούς να δείχνουν **αυστηρή επιμέλεια μέσα στα πλαίσια του σοβιετικού συγκεντρωτισμού**.

Η αποσύνθεση του κινήματος των ουκρανών ανταρτών άφησε ένα πολύ σοβαρό ρήγμα στο Νότιο Μέτωπο. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι, συγκεντρώνοντας τις δυνάμεις της, η Ουκρανία, στις ερχόμενες βδομάδες, όχι μόνο θα κλείσει αυτό το ρήγμα, αλλά κι ότι, πλάτη με πλάτη με τη σοβιετική Μεγαλο-Ρωσία, θα συντρίψει τους ντενικινικούς λευκοφρουρούς και θα τους ξαποστείλει βίαια πίσω στον Καύκασο.

18 Ιούνη του 1919
«Βι Πούτι», No 56

Ο ΜΑΧΝΟ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ

Σύμφωνα με μια έκθεση, ο Μάχνο πυροβόλησε τον λεγόμενο «αταμάνο» Γκριγκόριεφ όταν συναντήθηκαν. Κι αυτό γιατί ο Γκριγκόριεφ δρούσε σε συννενοήση με τους αντεπαναστάτες —όχι μόνο με τους πετλιουρικούς αλλά και με τους ντενικινικούς. Αυτή η έκθεση δεν έχει ακόμα επιβεβαιωθεί: οι πιο φανταστικές φήμες διαδίδονται από τις αντάρτικες ομάδες και τις συμμορίες, και αυτό που λένε πρέπει να ελέγχεται δέκα φορές πριν να γίνεται πιστευτό.

Ας υποθέσουμε, ωστόσο, ότι αυτή η έκθεση έχει επιβεβαιωθεί. Τι σημαίνει;

Ο Μάχνο πείστηκε ότι ο Γκριγκόριεφ δεν ήταν παρά ένας βρώμικος, πληρωμένος αντεπαναστάτης ληστής, και έτσι ο Μάχνο αποφάσισε να καθαρίσει τον Γκριγκόριεφ. Κανείς τίμιος άνθρωπος δε θα θελήσει να διαφωνήσει ή να εκφράσει τη λύπη του γι' αυτό το ζήτημα: μετά την εκτέλεση του Γκριγκόριεφ οι αχρείοι στον κόσμο μένουν κατά ένα λιγότεροι, και αυτό είναι όλο. Εντάξει, αλλά τι γίνεται με τον ίδιο τον Μάχνο, θα ρωτήσουν πολλοί άνθρωποι. Σκοπεύει να κάνει τίποτε παραπέρα;

Για έναν ορισμένο χρόνο, ο Γκριγκόριεφ σύρθηκε στην επανάσταση των εργατών και των αγροτών κολυμπώντας με το ρεύμα. Μετά θγήκε ενάντια στην επανάσταση, γιατί ήταν απρόθυμος να υποκύψει στην πειθαρχία της Ουκρανίας των Εργατών και των Αγροτών. Ο Γκριγκό-

ριεφ οδήγησε τη συμμορία του ενάντια στον Κόκκινο Στρατό. Τότε, όμως, αποκαλύφτηκε η πλήρης ανικανότητά του. Ο Γκριγκόριεφ νικήθηκε στη μάχη και η συμμορία του διαλύθηκε –ένα μέρος της παραδόθηκε και ένα μέρος της βρήκε καταφύγιο στα δάση. Όταν είδε πόσο αβοήθητος είταν, ο Γκριγκόριεφ άρχισε να ψάχνει κάποιον για να ακουμπήσει πάνω του, κάποιον για να ενωθεί μαζί του, για να γίνει έτσι πιό δυνατός. Στην Ουκρανία, όμως, όπως σε ολόκληρη τη Ρωσία, υπάρχουν τώρα μόνο δύο δυνάμεις: από τη μια μεριά, η επαναστατική οργάνωση των εργατών και των αγροτών, που τους ενώνει η σοβιετική εξουσία, και, από την άλλη, η οργάνωση των γαιοκτημόνων - μπουρζουάδων με επικεφαλής τους Κολτσάκ και Ντενίκιν. Όποιος διστάζει ανάμεσα στα δύο αυτά στρατόπεδα είναι ασήμαντος και ανίσχυρος. Έχοντας σπάσει με το σοβιετικό στρατόπεδο, ο Γκριγκόριεφ, αναπόφευχτα άρχισε να αναζητάει δεσμούς με το στρατόπεδο του Ντενίκιν.

Αυτό τρώμαξε τον Μάχνο. Δε θελει να ενωθεί με τους αντεπαναστάτες, αλλά, όπως ο Γκριγκόριεφ, ο Μάχνο έχει επίσης σπάσει με το στρατόπεδο της επανάστασης. Αποσπάστηκε από τις γραμμές του Κόκκινου Στρατού, παραβίασε την πειθαρχία του, του εκανε ανυπολόγιστη ζημιά, και τώρα έχει καταπιαστεί με το να χτίσει κάποιου είδους δική του δύναμη.

Αυτό δείχνει απλα πως ο Μάχνο δεν ξέρει να προσθέσει το δύο στο δύο. Αν καταλάβαινε τον ολέθριο κίνδυνο του γκριγκοριεβισμού, θα επρεπε επίσης να καταλαβαίνει την θανάσιμη φύση του μαχνοβισμού. Γιατί αυτά δεν είναι παρά διαφορετικά σκαλιά σε μία και την ίδια σκάλα, που οδηγεί κάτω στην άβυσσο.

Ανάμεσα στους ανταρτες **αταμάνους** και **μπάτκας** υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων: υπάρχουν ληστές, κατεργάρηδες, αργυρώνητοι καριερίστες, αλλά υπάρχουν και έντιμοι άνθρωποι που είναι ανίκανοι να προσθέσουν το δύο στο δύο.

Ο Γκριγκόριεφ, έκανε ζημιά στον Κόκκινο Στρατό από καριερισμό, πλεονεξία και δωροληψία. Είναι πολύ πιθανό ο Μάχνο να μην έχει διαπράξει όλα αυτά τα αμαρτήματα, αλλά κι αυτός έχει κάνει τρομερή ζημιά στον Κόκκινο Στρατό, γιατί έδρασε σύμφωνα με το ψεύτικο αναρχο-αντάρτικο πρόγραμμα. Και ο μαχνοβισμός είναι ακόμα και σήμερα ένα δηλητήριο που έχει προσβάλει καθυστερημένες μονάδες του ουκρανικού στρατού. Σκοτώνοντας τον Γκριγκόριεφ, ο Μάχνο έχει, ίσως, καθησυχάσει τη συνείδησή του, αλλά, μ' αυτό, δεν έχει εξιλεωθεί για τα εγκλήματά του ενάντια στην Ουκρανία των Εργατών και των Αγροτών. Αν ο Μάχνο και οι άλλοι αντάρτες θέλουν πραγματικά να αφήσουν το δρόμο του γκριγκοριεβισμού, να αναγεννηθούν και να

Το 1921 ο Λένιν πολλές φορές είχε αναγνωρίσει ότι η επίμονη υπερέασπιση από το Κόμμα των μεθόδων του Πολεμικού Κομμουνισμού είχαν ένα μεγάλο λάθος. Αλλά έχει άραγε σημασία αυτή η αλλαγή; Οποιοσδήποτε και αν ήταν οι άμεσες ή οι απώτερες αιτίες της εξέγερσης της Κρονστάνδης, αυτή ήταν ουσιαστικά ένας θανάσιμος κίνδυνος για την δικτατορία του προλεταριάτου. Μήπως επειδή ήταν ένοχη για ένα πολιτικό λάθος, η προλεταριακή επανάσταση θα έπρεπε πραγματικά να αυτοκτονήσει για να αυτοτιμωρηθεί; Ή μήπως θα ήταν αρκετό να ειδοποιηθούν οι ναύτες της Κρονστάνδης για τα διατάγματα της Ν.Ε.Π. ώστε να ησυχάσουν; Αυταπάτη! Οι εξεγερμένοι δεν είχαν ένα συνειδητό πρόγραμμα και δεν ήταν δυνατό να έχουν κάτι τέτιο γιατί η πραγματική μικροαστική τους φύση τους το αποκλείει. Οι ίδιοι δεν καταλάβαιναν καθαρά ότι εκείνο που οι γονείς τους και τα αδέρφια τους χρειάζονταν πριν απ' όλα ήταν το ελεύθερο εμπόριο. Είταν δυσάρεστοι και συγχυσμένοι, αλλά δεν έβλεπαν κανένα δρόμο. Οι πιο συνειδητοί, δηλαδή τα δεξιά στοιχεία, που δρούσαν πίσω από την σκηνή, ήθελαν την παλινόρθωση του αστικού καθεστώτος. Αλλά δεν το έλεγαν μεγαλόφωνα. Η «αριστερή» πτέρυγα ήθελε την κατάργηση της πειθαρχίας, «ελεύθερα σοσιέτ» και καλύτερες μερίδες τροφίμων. Το καθεστώς της Ν.Ε.Π. δεν μπορούσε παρά βαθμιαία να καθησυχάσει το χωρικό, και, ύστερα απ' αυτόν, τα δυσάρεστα τμήματα του στρατού και του στόλου. Αλλά γι' αυτό χρειαζόταν και χρόνος και πείρα.

Το πιο παιδαριώδες από όλα είναι το επιχείρημα ότι δεν υπήρξε καμία εξέγερση, ότι οι ναύτες δεν είχαν προβεί σε απειλές, ότι καταλάθανε «μόνο» το φρούριο και τα πολεμικά. Φαίνεται πως οι μπολσεβίκοι προχώρησαν με γυμνό το στήθος πάνω στον πάγο ενάντια στο οχυρό, μόνο λόγω του κακού τους χαρακτήρα, λόγω της κλίσης τους να προκαλούν τεχνητές συγκρούσεις, λόγω του μίσους τους ενάντια στους ναύτες της Κρονστάνδης, ή του μίσους τους ενάντια στη θεωρία των αναρχικών (για την οποία κανείς απολύτως –μπορούμε να το πούμε παρεκβατικά– δεν ενδιαφερόταν εκείνες τις μέρες. Δεν είναι αυτός ο ισχυρισμός παιδιάστικη φλυαρία; Εκτός τόπου και χρόνου, οι ερασιτέχνες αυτοί κριτικοί προσπαθούν (ύστερα από 17 χρόνια!) να υπαινιχθούν ότι όλα θα είχαν τελειώσει μέσα σε μια γενική ικανοποίηση αν η επανάσταση είχε αφήσει ήσυχους τους εξεγερμένους ναύτες. Δυστυχώς, η παγκόσμια αντεπανάσταση δε θα τους άφηνε ήσυχους σε καμιά περίπτωση. Η λογική της πάλης θα έδινε τον κύριο ρόλο στους εξτρεμιστές του φρουρίου, δηλαδή στα πιο αντεπαναστατικά στοιχεία. Η ανάγκη για εφόδια θα ωθούσε το φρούριο να εξαρτηθεί άμεσα από την ξένη μπουρζουαζία και τους πράχτορές της, τους λευκορώσους εμιγκρέδες. Όλες οι αναγκαίες προετοιμασίες γίνονταν με στόχο αυτή την εξάρτηση. Κάτω από παρόμοιες συνθήκες μόνο άνθρωποι όπως οι ισπανοί

ΓΙΑΤΙ ΠΕΡΑΣΕ Ο ΜΑΧΝΟ ΜΕ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ;

Ο Μάχνο πρόσφερε τις υπηρεσίες του στο επιτελείο του Κόκκινου Στρατού συμμετέχοντας στον κοινό αγώνα ενάντια Βράγκελ. Αυτό το γεγονός προκάλεσε έκπληξη σε πολλούς ανθρώπους.

Πραγματικά, ο στρατός του Μάχνο διεξήγαγε για πολύν καιρό μια ακούραστη και σκληρή μάχη ενάντια στον Κόκκινο Στρατό των εργατών και των αγροτών: οι μαχνοβικοί διέσπασαν τις γραμμές μας, κατάστρεψαν σιδηροτροχιές, έκοψαν τηλεγραφόξυλα, έβαλαν φωτιά στις αποθήκες, ανατίναξαν γέφυρες, εκτροχίασαν τρένα και κρέμασαν κομμουνιστές. Φυσικά, η σοβιετική εξουσία δεν παρέλειψε με κανέναν τρόπο να δώσει την απάντησή της σε όλα αυτά. Ο στρατός του Μάχνο καταδιώχθηκε ανελέητα και δέχτηκε ένα σκληρό χτύπημα. Ο ίδιος ο Μάχνο, προφανώς, τραυματίστηκε, πάνω από μια φορά, και ακόμα δεν έχει αναρώσει από τα τραύματά του.

Πώς έγινε και ο Μάχνο έκανε ξαφνικά αυτή τη στροφή; Είναι αποδεκτό για μας να κάνουμε μια συμφωνία με τους μαχνοβικούς; Δε θα ήταν επικίνδυνο;

Για να απαντήσουμε στα ερωτήματα αυτά πρέπει να κατανοήσουμε καλά το τι ήταν το κίνημα του Μάχνο, ποιές ήταν οι ρίζες και ποιές οι αιτίες του;

Η πολιτική ανάπτυξη της Ουκρανίας καθυστέρησε σε σχέση με εκείνη της Μεγαλο-Ρωσίας. Η επανάσταση της Ουκρανίας διακόπηκε από τη γερμανική εισβολή. Η διαδοχή των καθεστώτων που επακολού-

θηκε, εισήγαγε μια τρομακτική πολιτική σύγχυση τόσο στην πόλη όσο και στην ύπαιθρο και εξασθένησε το κεντρικό προτσές της σοβιετικής επανάστασης, δηλαδή την ενοποίηση των εργατών ενάντια στους εκμεταλλευτές, των φτωχών ενάντια στους πλούσιους, των φτωχών αγροτών ενάντια στους κουλάκους.

Η σύγχυση που προκαλούνταν από τη διαδοχή των καθεστώτων στην Ουκρανία είχε ιδιαίτερα σοβαρές συνέπειες στην ύπαιθρο. Οι πλατιές μάζες των εργατών γης φοβούνταν να απλώσουν χέρι στη γη και στα εργαλεία της καλλιέργειάς της, για να μην μιλήσουμε για την εξουσία, επειδή έβλεπαν πόσο συχνά η μια κυβέρνηση διαδεχόταν την άλλη. Οι φτωχοί χωρικοί **δεν τολμούσαν να εμπιστευτούν** την επανάσταση, από το φόβο ότι τελικά οι γαιοκτήμονες θα θριάμβευαν και θα τους τιμωρούσαν ανελέητα. Έτσι, τα εκατομμύρια των χωρικών κρύβονταν πίσω από τους κουλάκους βλέποντάς τους σαν ενδιάμεσους ανάμεσα στους ίδιους και στις πρώην κυρίαρχες τάξεις. Οι μάζες της Ουκρανίας πήραν μέρος στην επανάσταση μόνο στο βαθμό που τις άφησαν οι κουλάκοι –ή οι «κουρκούλοι», όπως τους έλεγαν στα ουκρανικά.

Δε χρειάζεται να πούμε ότι οι κουλάκοι επωφελήθηκαν από τις ευκαιρίες που τους πρόσφερε αυτή η κατάσταση. Οι «κουρκούλοι» κατέλαβαν τα καλύτερα κομμάτια της γης που κατείχαν πριν οι γαιοκτήμονες και τα καλύτερα εργαλεία, και εξοπλίστηκαν καλά. Με αυτό τον τρόπο, ο ουκρανός κουλάκος είχε σφίξει τον κλοιό γύρω από την ύπαιθρο της Ουκρανίας.

Φυσικά, ο κουλάκος δεν ήθελε να ξαναγυρίσει ο γαιοκτήμονας, αφού είχε, καταρχήν, καταλάβει ο ίδιος τα καλύτερα κομμάτια της γης των γαιοκτημόνων. Όμως φοβόταν ακόμα περισσότερο την εξουσία των εργατών και των φτωχών χωρικών. Η επιστροφή του γαιοκτήμονα απειλούσε τον κουλάκο με την απώλεια ενός μέρους του νέου πλούτου του, αλλά η εγκαθίδρυση της εξουσίας της εργατικής τάξης τον απειλούσε με την απώλεια όλων των προνομίων του. Γι' αυτό, οι κουλάκοι παρότρυναν τους χωρικούς να πολεμήσουν ενάντια στο Σκοροπάντσκι και τον Ντενίκιν αλλά μόλις η εργατική τάξη πήρε την εξουσία, οι κουλάκοι είταν πρόθυμοι να ενωθούν όχι μόνο με τον Βράγκελ αλλά και με τον ίδιο το διάβολο με το σκοπό να εξασφαλίσουν την κυριαρχία τους στην ύπαιθρο.

Εκμεταλλευόμενος την καθυστέρηση των κατώτερων αγροτικών κοινωνικών ομάδων, την έλλειψη εμπιστοσύνης τους στην επανάσταση, ο κουλάκος έγινε η ηγεσία της υπαίθρου και την αντιπαράθεσε στην πόλη. Φαινόταν ότι όλη η μάζα της αγροτιάς είχε πλήρη ομοφωνία στην εχθρότητά της απέναντι στο προλεταριάτο και το Κομμουνιστικό Κόμμα. Όλα τα μικροαστικά κόμματα των κουλάκων στην Ουκρανία δημι-

ουργήθηκαν πάνω σ' αυτή τη βάση.

Σ' αυτή τη βάση αναπτύχθηκαν και το κίνημα του Πετλιούρα και το κίνημα του Μάχνο. Ο Πετλιούρα θεωρεί τον εαυτό του αρχηγό κρράτους, έχει σχέσεις, με τον Πάπα της Ρώμης και με τους γάλλους μασώνους, ενώ ο Μάχνο θεωρεί τον εαυτό του αναρχικό. Αλλά και οι δύο προσπαθούν να κερδίσουν την υποστήριξη μιας **ενωμένης** υπαίθρου, καλώντας την σε εξέγερση ενάντια στο πρωτοπόρο προλεταριάτο. Οι κουλάκοι ένωσαν επίσης την ύπαιθρο. Έτσι, και το κίνημα του Πετλιούρα και το κίνημα του Μάχνο στηρίχθηκαν αποκλειστικά στα ανώτερα στρώματα των αγροτικών περιοχών. Ο Πετλιούρα το έκανε συνειδητά –ο Μάχνο χωρίς να το σκεφθεί.

Αλλά τους τελευταίους μήνες έγινε μια τρομερή αλλαγή στη ζωή της ουκρανικής υπαίθρου. Η αγροτιά της Ουκρανίας, δηλαδή, το φτωχό κατώτερο στρώμα της, ήρθε πιο κοντά στην επανάσταση και απόχτησε εμπιστοσύνη σ' αυτήν. Από την εμπειρία τεσσάρων σχεδόν χρόνων πείστηκε ότι, παρόλο που πολλά καθεστώτα ήρθαν κι έφυγαν από την Ουκρανία, η σοβιετική εξουσία ξαναγύριζε, κάθε φορά πιο καλά οργανωμένη και πιο δυνατή από πριν.

Οι φτωχοί χωρικοί κατάλαβαν ότι ο «κουρκούλος» έκλεβε από την επανάσταση για να βάλει στην τσέπη του, και ζητούσαν το μερίδιό τους. Η Οχτωβριανή Επανάσταση έβρισκε το δρόμο της στην ουκρανική ύπαιθρο με μια καθυστέρηση που ξεπερνούσε τα δύο χρόνια. Οι ταχύτατα αναπτυσσόμενες και ενισχυόμενες επιτροπές Φτωχών Χωρικών σημαίνουν την επαναστατική οργάνωση εκείνου του τμήματος της ουκρανικής αγροτιάς που διάκειται φιλικά προς τον εργάτη της πόλης και εχθρικά προς τους κουλάκους. Ενώ προηγούμενα το κίνημα για την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, το κίνημα του Πετλιούρα, κλπ, φαινόταν, να έχει την υποστήριξη όλης της υπαίθρου, τώρα, που η ύπαιθρος διασπάστηκε σε δύο στρατόπεδα, έγινε σαφές ότι ο Πετλιούρα ήταν ο στρατιωτικός ηγέτης των κουλάκων στη μάχη τους ενάντια στους φτωχούς αγρότες και τους εργάτες της πόλης.

Η οριζόντια διάσπαση της ουκρανικής υπαίθρου δημιούργησε μια καινούργια και πολύ δύσκολη κατάσταση για τους οπαδούς του Μάχνο. Ο εμφύλιος πόλεμος πήρε πολύ οξείες μορφές στην ύπαιθρο της Ουκρανίας. Ο κουλάκος είναι οπλισμένος και δε θέλει να δώσει πίσω, χωρίς μάχη, τη γη που έκλεψε και τα εργαλεία που κατάσχεσε. Όμως, και ο φτωχός αγρότης ζητάει επίσης το μερίδιό του, με το όπλο στο χέρι.

Στις δυνάμεις του Μάχνο συμπεριλαμβάνονται αγρότες όλων των κατηγοριών: «κουρκούλοι», μεσαίοι χωρικοί και φτωχοί χωρικοί. Όσο η ύπαιθρος διατηρούσε την ενότητά της κάτω από την ηγεσία των κου-

λάκων, οι δυνάμεις του Μάχνο κινούνταν ελεύθερα από το ένα μέρος στο άλλο, συναντώντας υποστήριξη και συμπάθεια. Αλλά, τώρα, κάθε μεγάλο χωριό της Ουκρανίας έχει χωριστεί σε δύο στρατόπεδα. Πρέπει να κάνει κανείς την επιλογή του ανάμεσα σ' αυτά τα στρατόπεδα –πρέπει να είναι κανείς είτε με τους κουλάκους είτε με τους φτωχούς. Οι κουλάκοι, όπως δείχνει το παράδειγμα του Πετλιούρα, βοηθούν με όλες τους τις δυνάμεις τόσο τον Βράγκελ όσο και τους πολωνούς ευγενείς, αλλά και οι φτωχοί αγρότες γίνονται τώρα το σταθερό στήριγμα της σοβιετικής εξουσίας.

Οι οπαδοί του Μάχνο δεν αισθάνονται άνετα στην ύπαιθρο της Ουκρανίας. Προσπάθησαν ακόμα να εγκαταλείψουν την Ουκρανία και να περάσουν στην περιοχή του Ντον. Αλλά δεν βγήκε τίποτε από αυτό, γιατί το Ντον, έχοντας διδαχθεί από την πικρή πείρα 3 χρόνων, δεν έχει καμιά επιθυμία να υποστηρίξει μια εξέγερση ενάντια στη σοβιετική εξουσία. Τελικά, μέσα στον ίδιο το στρατό του Μάχνο η διάσπαση ανάμεσα στους φτωχούς αγρότες και τους «κουρκούλους» έφερε κάποιο αποτέλεσμα. Αντιμέτωποι με την ανάγκη να κάνουν άμεσα την επιλογή τους ανάμεσα στους κουλάκους, τον Πετλιούρα, τους πολωνούς ευγενείς και τον Βράγκελ, από τη μια μεριά, και τους φτωχούς αγρότες, τους εργάτες, τους κομμουνιστές και τη σοβιετική εξουσία, από την άλλη, η πλειοψηφία των οπαδών του Μάχνο αποφάσισε να περάσει με το μέρος του Κόκκινου Στρατού.

Εμείς, φυσικά, δεν μπορούμε παρά να καλωσορίσουμε το γεγονός ότι οι οπαδοί του Μάχνο δε θέλουν πια να πολεμούν ενάντια μας, αλλά μαζί μας ενάντια στον Βράγκελ. Αλλά η ειρήνη μας με τους οπαδούς του Μάχνο σίγουρα δεν πρέπει να έχει προσωρινό χαρακτήρα. Η εργατική τάξη της Ουκρανίας δεν πρέπει ποτέ, και ιδιαίτερα σε συνθήκες τρομερού στρατιωτικού κινδύνου, να επιτρέψει σε μεμονωμένες μονάδες να πολεμούν άλλοτε στις γραμμές μας και άλλοτε να μας χτυπούν πισώπλατα. Εξαπολύοντας τον πόλεμο ενάντια στους εκμεταλλευτές όλου του κόσμου, ο Κόκκινος Στρατός των εργατών και των αγροτών λέει:

«Όποιος δεν είναι μαζί μου είναι ενάντιά μου, και όποιος είναι μαζί μου πρέπει να μείνει στις γραμμές μου και να μην τις εγκαταλείψει μέχρι το τέλος».

Οι οπαδοί του Μάχνο και οι συμπαθούντες τους πρέπει να βγάλουν όλα τα συμπεράσματά τους από την προηγούμενη εμπειρία και πάνω απ' όλα είναι αναγκαίο **οι ίδιοι οι οπαδοί του Μάχνο να ξεκαθαρίσουν τις γραμμές τους από τα κουλάκικα ληστρικά στοιχεία** πολλά από τα οποία έχουν παραμείνει από την παλιά εποχή. Επιπλέον, οι οπαδοί του Μάχνο, που μέχρι τώρα είχαν απομονωμένοι, πρέπει στο εξής να εξοικειωθούν με όλες τις δραστηριότητες της σοβιετικής εξουσίας, με τα

καθήκοντα και τους στόχους της, με τη δομή και το πνεύμα του Κόκκινου Στρατού. Μόνο έτσι θα κάνουμε αληθινούς φίλους μας τους καλύτερους οπαδούς του Μάχνο. Τελικά, δεν είναι ανάγκη να εξογκώνουμε τις δυνάμεις του Μάχνο, όπως κάνουν οι φιλισταίοι. Στην πραγματικότητα, οι οπαδοί του Μάχνο αποτελούν έναν πολύ μικρό στρατό. Αλλά η εργατική τάξη, στην πάλη της ενάντια σε αναρίθμητους εχθρούς θεωρεί πολύτιμη και την παραμικρή βοήθεια. Αυτό που απαιτείται είναι ο σύμμαχος που προσφέρει αυτή τη βοήθεια να είναι ένας αληθινά τίμιος και αξιόπιστος σύμμαχος.

10 του Οχτώβρη 1920
Σλαβιάνσκ

ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΣ Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΧΝΟ;

Όπως είναι γνωστό, οι οπαδοί του Μάχνο δεν αναγνωρίζουν τους κανόνες του Κόκκινου Στρατού και έχουν δημιουργήσει τη δική τους οργάνωση, που υποτίθεται βασίζεται στις «ελεύθερες» αναρχικές αρχές. Έχει μεγάλο ενδιαφέρον και μεγάλη σημασία, όχι μόνο για κάθε στρατιώτη του Κόκκινου Στρατού αλλά και για κάθε εργάτη και συνειδητό χωρικό να μάθει με τι μοιάζουν πραχτικά αυτές οι «ελεύθερες» αναρχικές αρχές.

Μας είναι τώρα δυνατό να τις γνωρίσουμε από κοντά. Το Επαναστατικό Πολεμικό Συμβούλιο του Νότιου Μετώπου έστειλε κάποιους υπεύθυνους εργάτες στο αρχηγείο του στρατού του Μάχνο, και όταν εξοικειώθηκαν με ό,τι συνέβαινε εκεί, έκαναν μια λεπτομερή αναφορά στο επιτελείο του Μετώπου. Παραθέτουμε τα πιο σημαντικά κομμάτια αυτής της αναφοράς.

Καταρχήν —δηλαδή στα λόγια— η οργάνωση των στρατευμάτων του Μάχνο βασίζεται **στη δυνατότητα εκλογής των διοικητών, στην εθελοντική υπηρεσία όλων των μαχητών, και στην αυστηρότερη «αυτοπειθαρχία»**. Ας εξετάσουμε αυτές τις αρχές μία προς μία.

1. **Η αρχή της εκλογής** υπάρχει μόνο στα λόγια, δηλαδή, σαν μια εξωτερική τελετουργία. Οι διοικητές **επιλέγονται** από τον ίδιο τον Μάχνο και τους στενότερους συνεργάτες του. Στην πραγματικότητα, οι διοικητές (από το επίπεδο της διμοιρίας μέχρι το επίπεδο του συντάγματος) παρουσιάζονται στις μονάδες τους για να εγκριθούν. Αλλά αυτό είναι ένας κενός τύπος. Αν υπάρχει καμιά διαφωνία την τελευταία

Λέξη την έχει ο ανώτερος διοικητής, που στην πραγματικότητα, διορίζει όποιον θεωρεί ο ίδιος αναγκαίο. Σ' αυτό πρέπει να προσθέσουμε ότι τα ηγετικά στελέχη είναι πολύ λίγα, και έτσι είναι φυσικό να αποδέχονται τους διοικητές που τους δίνει ο Μάχνο.

2. Η εθελοντική αρχή. Ο Μάχνο δεν κάνει καμιά γενική επιστράτευση ούτε θα μπορούσε να κάνει, γιατί δε διαθέτει κανένα μηχανισμό, αλλά οι αντάρτες που κατατάσσονται στο στρατό του δεν είναι καθόλου «ελεύθεροι» να φύγουν. Οποιοσδήποτε εγκαταλείπει εκούσια το στρατό θεωρείται προδότης και αντιμετωπίζει την απειλή να ταχτοποιήσει τους λογαριασμούς αυτούς με αντάλλαγμα τη ζωή του, ιδιαίτερα αν καταταγεί στις γραμμές του Κόκκινου Στρατού. Συνεπώς, οι «εθελοντές» αισθάνονται ότι έχουν πιαστεί σε σιδερένιο, δόκανο και δε μπορούν να ξεφύγουν από την παγίδα.

Σ' αυτό πρέπει να προστεθεί ότι ο στρατός περιλαμβάνει κάποιους μη-εθελοντές, για παράδειγμα, μια χορωδία μουσικών της Εσθονίας, το ιατρικό προσωπικό και άλλους, που πιάστηκαν αιχμάλωτοι και κάνουν τις αγγαρείες.

3. Όσο για την αναρχική «αυτοπειθαρχία» είναι σαν την «εκλογή» και το «εθελοντικό», και ίσως τα ξεπερνούν σε ό,τι αφορά τις βίαιες μορφές που μπορεί να πάρει. Σύμφωνα με την αναρχική θεωρία, η αυτοπειθαρχία πρέπει να διατηρείται από τους ίδιους τους αντάρτες χωρίς κανένα εξαναγκασμό από τους ανώτερους. Αλλά δεν υπάρχει ζήτημα να ισχύσει αυτό για το στρατό. Οι διοικητές, ιδιαίτερα οι ανώτεροι, έχουν, στην πραγματικότητα, απεριόριστες εξουσίες. Αρκεί να αναφέρουμε ότι το έθιμο του ξυλοδαρμού, του «τσουγκρίσματος» (όπως κατ' ευφημισμόν αναφέρεται στη γλώσσα της ελευθερίας και της αδελφότητας) είναι πολύ διαδομένο. Η εκτέλεση χωρίς δίκη και «επί τόπου» γίνεται σε μεγάλη έκταση, —όχι μόνο στη μάχη αλλά και σε ειρηνικές καταστάσεις. Οι μέθοδοι του ξυλοδαρμού και της «επίτόπου» εκτέλεσης, χρησιμοποιούνται από τον ίδιο τον πατερούλη Μάχνο.

Οι διοικητές έχουν βαρκόρηδες και οδηγούς, που είναι υπεύθυνοι για την συντήρηση των αλόγων των διοικητών καθώς και των εξοπλισμών τους. Κάθε διοικητής έχει 5 ή 6 άλογα, τα καλύτερα που υπάρχουν καθώς και άμαξες και «τασάνκι»¹⁰.

Για την προστασία του, ο Μάχνο είχε ένα «Μαύρο Ουλαμό», όπου, όπως έλεγαν οι οπαδοί του, η πειθαρχία είναι «διαβολική».

Η έδρα του Μάχνο φρουρείται από ένα ισχυρό απόσπασμα 5 έως 7 φρουρών. Οι ξένοι δεν επιτρέπεται να πλησιάσουν τον Μάχνο χωρίς να αφοπλιστούν.

Έχει τη δική του Τσεκά (μυστική αστυνομία) που ονομάζεται «αντι-κατοσκοπεία».

Ο στρατός έχει χρυσό, διαμάντια και άλλα κοσμήματα, γούνες αξίας και άλλα ρούχα ακριβά, που όλα σχεδόν τα έχουν στην κατοχή τους οι διοικητές.

Με αυτό τον τρόπο εφαρμόζονται στην πράξη οι αναρχικές αρχές. Ένας στρατός δεν μπορεί φυσικά να οικοδομηθεί πάνω σε αρχές ελευθερίας και ανεξαρτησίας για τον καθένα, όπως για παράδειγμα μια φιλολογική λέσχη. Αλλά είναι εντελώς προφανές ότι στον ταχτικό μας Κόκκινο Στρατό υπάρχει ασύγκριτα μεγαλύτερη ελευθερία και μεγαλύτερος σεβασμός της προσωπικότητας του στρατιώτη του Κόκκινου Στρατού, απ' ό,τι επικρατεί στον «αναρχικό» στρατό του Μάχνο.

Λίγο καιρό πριν, όταν ένας υπεύθυνος και άξιος σύντροφος στο στρατό μας, ενώ βρισκόταν σε νευρική υπερδιέγερση, χαστούκισε έναν στρατιώτη του Κόκκινου Στρατού, αυτός ο άξιος σύντροφος, που είχε υπεύθυνο πόστο, συνελήφθηκε αμέσως, απομακρύνθηκε και τιμωρήθηκε. Στο μεταξύ, στο στρατό του Μάχνο, τα χαστούκια θεωρούνται μέσα «αυτοπειθαρχίας».

Κάθε άνδρας του Κόκκινου Στρατού πρέπει να έχει συνείδηση των πραγματικών μεθόδων που χρησιμοποιεί η οργάνωση του Μάχνο: τότε θα εχτιμήσει ακόμα περισσότερο το καθεστώς του Κόκκινου Στρατού μας, που γίνεται όλο και πιο συνειδητό γεμίζοντας κομμουνιστικό πνεύμα, και όπου η ελεύθερη αφοσίωση στο καθήκον αντικαθιστά όλο και πιο πολύ τον καταναγκασμό και τη διαφθορά.

15 του Οχτώβρη 1920

Η Ανταρσία της Κρονστάνδης

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΕΝΤΕΛΙΝ ΤΟΜΑΣ

Αξιότιμε σύντροφε,

Νομίζω πώς τα ερωτήματα που μου βάζετε δεν έχουν άμεση σχέση με την έρευνα της Επιτροπής της Νέας Υόρκης και δε θα μπορούσαν να ασκήσουν καμιά επίδραση στα συμπεράσματά της. Ωστόσο, είμαι προθυμότερος να απαντήσω στα ερωτήματά σας για να διευκολύνω όσους ενδιαφέρονται να μάθουν τις πραγματικές μου αντιλήψεις.

Όπως και πολλοί άλλοι, έτσι και σείς την αιτία του κακού την βλέπετε στο δόγμα «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Η αρχή αυτή καθαυτή είναι υπερβολικά αφηρημένη και πολύ ορθολογιστική. Μπορεί να της δώσει κανείς τīs πιό διαφορετικές ερμηνείες. Όσο για μενα, είμαι πρόθυμος να αναλάβω την υπεράσπιση αυτής της αρχής – από την υλιστική, όμως, και την διαλεκτική της άποψη.

Ναί, πιστεύω ότι δεν υπάρχουν μέσα που να είναι καλά ή κακά αυτά καθαυτά ή να είναι τέτια κάτω από το πρίσμα κάποιας απόλυτης, υπεριστορικής αρχής. Καλά είναι όσα μέσα οδηγούν στην αύξηση της κυριαρχίας του ανθρώπου πάνω στη Φύση και στην εξαφάνιση της κυριαρχίας του ανθρώπου πάνω στον άνθρωπο. Μ' αυτή την πλατιά ιστορική έννοια, το μέσο δεν μπορεί να δικαιολογείται παρά μόνο από το σκοπό. Αυτό, όμως, δε σημαίνει ότι το ψέμα, η δολιότητα, η προδοσία είναι παραδεχτά και δικαιολογημένα αν φέρνουν στο «σκοπό»; Όλο το ζήτημα εξαρτάται από το είδος του σκοπού. Αν ο σκοπός είναι η απελευθέρωση της ανθρωπότητας, τότε το ψέμα, η δολιότητα και η προδοσία δεν μπορούν καθόλου να είναι μέσα κατάλληλα. Οι αντίπαλοι των

Επικουρικών τους κατηγορούσαν πώς πέφτουν στο ιδανικό του χοίρου με το να διδάσκουν την «ευτυχία». Και οι Επικουρικοί τους απαντούσαν, και με το δίκιο τους, ότι οι αντίπαλοι τους ένιωθαν την ευτυχία με τον τρόπο που την ένιωθαν τα γουρούνια.

Αναφέρεστε στα λόγια του Λένιν ότι το επαναστατικό κόμμα έχει το «δικαίωμα» να κάνει τους αντίπαλους του αξιοπεριφρόνητους και αξιομίσητους στα μάτια των μαζών. Στα λόγια αυτά βλέπετε μια δικαιολόγηση της αρχής του αμοραλισμού. Ξεχνάτε ωστόσο να υποδείξετε πού, σε ποιο πολιτικό στρατόπεδο βρίσκονται οι αντιπρόσωποι της ανώτερης ηθικής. Οι προσωπικές μου παρατηρήσεις μου λένε ότι στην πολιτική πάλη γενικά χρησιμοποιούνται οι υπερβολές, οι αλλοιώσεις, το ψέμα και η συκοφαντία. Οι περισσότερο συκοφαντημένοι, κάθε φορά, είναι οι επαναστάτες: στα χρόνια τους, ο Μάρξ, ο Έγκελς και οι φίλοι τους. Αργότερα, οι μπολσεβίκοι, η Ρόζα Λούξεμπουργκ, ο Κάρλ Λήμπκνεχτ. Στην εποχή μας, οι τροτσκιστές. Το μίσος των κυρίαρχων τάξεων και η ξιπασία των διανοούμενων, τα υλικά συμφέροντα των εργατικών γραφειοκρατών –όλοι αυτοί οι παράγοντες ενώνονται στο διωγμό του επαναστατικού μαρξισμού. Εξάλλου οι κύριοι συκοφάντες δεν ξεχνούν να αγαναχτούν για τον ... αμοραλισμό των μαρξιστών. Η υποκριτική αυτή αγανάχτηση δεν είναι τίποτα άλλο από ένα όργανο της παλης των τάξεων.

Στα λόγια που αναφέρετε, ο Λένιν θέλει μόνο να πεί ότι δε θεωρεί τους μενσεβίκους σαν προλεταριακούς αγωνιστές και ότι βάζει σαν ένα καθήκον του να τους κάνει αξιομίσητους στα μάτια των εργατών. Ο Λένιν εκφράζει αυτή την ιδέα με το πάθος που πάντα τον ξεχώριζε και έδινε τη δυνατότητα για εξηγήσεις διφορούμενες και ανάρμοστες. Αλλά, βασισμένος στα «Απαντά» του και στις πράξεις όλης της ζωής του, δηλώνω ότι ο αδύσωπητος αυτός αγωνιστής στάθηκε ο πιο ευθύς αντίπαλος, γιατί, παρόλες τις υπερβολές και τις ακρότητές του, πάσχιζε πάντοτε να λέει στις μάζες την **αλήθεια**. Αντίθετα, η πάλη των ρεφορμιστών κατά του Λένιν είναι ολότελα διαποτισμένη από υποκρισία, ψέματα, υπεκφυγές, δολιότητες, κάτω από το προκάλυμμα των αιώνιων αληθειών της ηθικής.

Οι κρίσεις σας για την **εξέγερση της Κρονστάνδης** του 1921 είναι ριζικά λαθεμένες. Η Κρονστάνδη ήταν μια πόλη που είχε αδειάσει ολότελα από τους καλύτερους, τους πιο αφοσιωμένους στην επανάσταση ναύτες αυτοί ακριβώς έπαιζαν σπουδαίο ρόλο στα μέτωπα και στα τοπικά Σοβιέτ όλης της χώρας. Έμενε μόνο η μάζα των γκριζομάλληδων με τις μεγάλες αξιώσεις («Εμείς οι άντρες της Κρονστάνδης!»), αλλά χωρίς πολιτική διαπαιδαγώγηση, ούτε προθυμία να δώσει επαναστατικές θυσίες.

Η χώρα υπόφερε από πείνα. Οι κροστανδινοί απαιτούσαν προνόμια. Την εξέγερση την προκάλεσε η επιθυμία τους να παίρνουν προνομιακή μερίδα τροφίμων. Οι ναύτες είχαν κανόνια και πλοία. Όλα τα αντιδραστικά στοιχεία, τόσο στη χώρα, όσο και στο εξωτερικό, γαντζώθηκαν τότε από την εξέγερση. Οι λευκοί εμιγκρέδες ζητούσαν να σταλούν ενισχύσεις στους εξεγερμένους.

Η νίκη αυτής της εξέγερσης δε θα είχε φέρει τίποτε άλλο από τη νίκη της αντεπανάστασης, εντελώς ανεξάρτητα από τις ιδέες που μπορούσαν να έχουν στο κεφάλι τους οι ναύτες της Κρονστάνδης. Αλλά κι αυτές οι ιδέες επίσης ήταν βαθύτατα αντιδραστικές. Αντικαθρέφτιζαν την έχθρα του καθυστερημένου χωρικού για τον εργάτη, την έπαρση του στρατιώτη και του ναύτη απέναντι στον «πολίτη» της Πετρούπολης, το μίσος του μικροαστού στην επαναστατική πειθαρχία. Γι' αυτό το λόγο το κίνημα είχε χαρακτήρα αντεπαναστατικό. Και μια που οι εξεγερμένοι είχαν στην κατοχή τους τα όπλα και το φρούριο, δεν υπήρχε άλλο μέσο να τους καταστείλουμε πέρα από την ένοπλη βία.

Το ίδιο λαθεμένη είναι η εκτίμησή σας για τον Μάχνο. Ο ίδιος ο Μάχνο ήταν ένα μίγμα φανατικού και τυχοδιώκτη. Έγινε όμως το κέντρο των τάσεων που προκάλεσαν την εξέγερση της Κρονστάνδης. Το ιππικό είναι γενικά το πιο αντιδραστικό είδος του στρατεύματος. Ο άνθρωπος που βρίσκεται καθάλλα περιφρονεί τον πεζό. Ο Μάχνο δημιούργησε ένα ιππικό από χωρικούς που ο καθένας τους είχε το δικό του άλογο. Αυτοί δεν ήταν καταπιεσμένοι φτωχοί χωρικοί που ξύπνησαν για πρώτη φορά από την Οχτωβριανή Επανάσταση, αλλά εύποροι, και καλοθρεμένοι χωρικοί που φοβόντουσαν μή χάσουν ό,τι είχανε. Οι αναρχικές ιδέες του Μάχνο (άρνηση του κράτους, περιφρόνηση για την κεντρική διοίκηση) ανταποκρίνονταν με τον καλύτερο τρόπο στο πνεύμα της κουλάκινης εκείνης καθαλλαρίας. Προσθέτω ότι το μίσος για την πόλη και τον εργάτη της πόλης, στους οπαδούς του Μάχνο, το συμπλήρωνε ένας μαχητικός αντισημιτισμός. Τον ίδιο καιρό που εμείς κάναμε αγώνα κατά του Ντενίκιν και του Βράγκελ, οι μαχνοβικοί κοίταζαν να κάνουν την δική τους πολιτική. Οι εξημμένοι μικροαστοί (κουλάκοι) νόμισαν πως μπορούσαν να υπαγορεύσουν τις αντιφατικές τους αντιλήψεις στους καπιταλιστές, από τη μια, στους εργάτες, από την άλλη. Οι κουλάκοι αυτοί ήταν οπλισμένοι. Έπρεπε να τους αφοπλίσουμε. Και αυτό ακριβώς κάναμε.

Η προσπάθειά σας να συμπεράνετε από τις δολιότητες του Στάλιν έναν «αμοραλισμό» των μπολσεβίκων είναι ριζικά λαθεμένη. Στην περίοδο όπου η Επανάσταση αγωνιζόταν για την απελευθέρωση των καταπιεζομένων μαζών έλεγε όλα τα πράγματα με το όνομά τους και δεν είχε καμιά ανάγκη από δολιότητες. Το σύστημα των πλαστογραφιών προέρχεται από τούτο: ότι η σταλινική γραφειοκρατία αγωνί-

ζεται για τα προνόμιά μιας μειοψηφίας και έχει ανάγκη να κρύψει και να καμουφλάρει τους αληθινούς της σκοπούς. Αντί να ζητήσετε την εξήγηση στις υλικές συνθήκες της ιστορικής εξέλιξης, δημιουργείτε μια θεωρία «προπατορικού αμαρτήματος», που ταιριάζει στην Εκκλησία, αλλά όχι στην σοσιαλιστική επανάσταση.

Κογιοακάν, 6 Ιούλη 1937

Με ειλικρινή εκτίμηση
ΛΕΟΝ ΤΡΟΤΣΚΙ

Η ΚΑΤΑΚΡΑΥΓΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗ

Ένα «Λαϊκό Μέτωπο» Επικριτών

Η καμπάνια γύρω από την Κρονστάνδη διεξάγεται με αμείωτη ένταση σε ορισμένους κύκλους. Θα μπορούσε να νομίσει κανείς ότι η εξέγερση της Κρονστάνδης δεν έγινε πριν 17 χρόνια, αλλά μόλις χτες. Στην καμπάνια, συμμετέχουν, με ένα και το αυτό σύνθημα και τον ίδιο ζήλο, αναρχικοί, ρώσοι μενσεβίκοι, αριστεροί σοσιαλδημοκράτες του Γραφείου του Λονδίνου, ελεύθεροι σκοπευτές, η εφημερίδα του Μιλιουκόφ και, ευκαιριακά, ο μεγάλος καπιταλιστικός Τύπος. Ένα «λαϊκό μέτωπο» του δικού τους είδους.

Χτες μόλις έτυχε να διαβάσω τις παρακάτω γραμμές σ' ένα εβδομαδιαίο μεξικάνικο περιοδικό που είναι και αντιδραστικό καθολικό και «δημοκρατικό»: «Ο Τρότσκι διέταξε τον τουφεκισμό 1500(;) ναυτών της Κρονστάντης —ναυτών που είχαν οι αγνότεροι από τους αγνούς. Η πολιτική του, όταν ήταν στην εξουσία, δε διέφερε καθόλου από τη σημερινή πολιτική του Στάλιν». Όπως είναι γνωστό, οι αριστεροί αναρχικοί βγάζουν το ίδιο συμπέρασμα. Όταν για πρώτη φορά απάντησα συνοπτικά διαμέσου του Τύπου στα ερωτήματα του Βέντελιν Τόμας, μέλους της Επιτροπής Έρευνας της Νέας Υόρκης, η εφημερίδα των ρώσων μενσεβίκων έσπευσε αμέσως σε βοήθεια των ναυτών της Κρονστάνδης και ...του Βέντελιν Τόμας. Η εφημερίδα του Μιλιουκόφ εμφανίστηκε κι αυτή με το ίδιο πνεύμα. Οι αναρχικοί μου επιτέθηκαν με ακόμα μεγαλύτερη ένταση. Όλες αυτές οι αυθεντίες ισχυρίζονται ότι η απάντησή μου δεν είχε καμιά απολύτως αξία. Η ομοφωνία αυτή είναι ακόμα πιο αξιοσημείωτη μια και οι αναρχικοί, με το σύμβολο της Κρον-

στάνδης, υπερασπίζονται ένα γνήσιο αντικρατικό κομμουνισμό, οι μενσεβίκοι, της εποχής της εξέγερσης της Κρονστάνδης, υποστήριξαν ανοιχτά την παλινόρθωση του καπιταλισμού, και ο Μιλίουκόφ τάσσεται υπέρ του καπιταλισμού ακόμα και τώρα.

Πώς μπορεί η εξέγερση της Κρονστάνδης να καίει τόσο την καρδιά των αναρχικών, των μενσεβικών, των «φιλελεύθερων» αντεπαναστατών, όλων μαζί ταυτόχρονα; Η απάντηση είναι απλή: όλες αυτές οι ομάδες ενδιαφέρονται να εκθέσουν το μόνο γνήσιο επαναστατικό ρεύμα, που ποτέ δεν απαρνήθηκε τη σημαία του, δε συμβιβάστηκε με τους εχθρούς του, και που μόνο αυτό αντιπροσωπεύει το μέλλον. Είναι ακριβώς γι' αυτό που ανάμεσα στους αργοπορημένους επικριτές για το «έγκλημά» μου στην Κρονστάνδη υπάρχουν τόσοι πολλοί **πρώην** επαναστάτες ή **μυσο-επαναστάτες** –άνθρωποι που έχουν χάσει το πρόγραμμα και τις αρχές τους, και που αισθάνονται την ανάγκη να αποσπάσουν την προσοχή από τον ξεπεσμό της Δεύτερης Διεθνούς ή από τη δολιότητα των ισπανών αναρχικών. Ως τώρα, οι σταλινικοί δεν μπορούν ανοιχτά να συμμετάσχουν σ' αυτήν την εκστρατεία γύρω από την Κρονστάνδη, αλλά κι αυτοί, βέβαια, με χαρά τρίβουν τα χέρια τους, γιατί τα χτυπήματα στρέφονται ενάντια στον «Τροτσκισμό», ενάντια στον επαναστατικό μαρξισμό, ενάντια στην Τέταρτη Διεθνή!

Γιατί η ποικιλόμορφη αυτή αδελφότητα αρπάχτηκε, ιδιαίτερα, ακριβώς από την υπόθεση της Κρονστάνδης; Στα χρόνια της επανάστασης συγκρουστήκαμε όχι λίγες φορές με τους Κοζάκους, με τους χωρικούς, ακόμα και με ορισμένα στρώματα εργατών (μέρικές ομάδες εργατών από τα Ουράλια οργάνωσαν ένα εθελοντικό σύνταγμα στο στρατό του Κολτσάκ!). Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους εργάτες σαν καταναλωτές και στους χωρικούς σαν παραγωγούς και πωλητές σταριού βρίσκεται, κυρίως, στη ρίζα αυτών των συγκρούσεων. Κάτω από την πίεση της ανάγκης και της στέρησης, οι ίδιοι οι εργάτες χωρίζονταν επεισοδιακά σε εχθρικά στρατόπεδα, που εξαρτούνταν από τους ισχυρότερους ή ασθενέστερους δεσμούς με το χωριό. Ο Κόκκινος Στρατός βρέθηκε κι ο ίδιος κάτω από την επίδραση της υπαίθρου. Στα χρόνια του εμφύλιου πολέμου αναγκαστήκαμε πάνω από μια φορά να αφοπλίσουμε δυσαρεστημένα συντάγματα. Η εισαγωγή της «Νέας Οικονομικής Πολιτικής» (Ν.Ε.Π.) μετρίασε τις προστριβές, αλλά κάθε άλλο παρά τις εξαφάνισε. Αντίθετα, έστρωσε το δρόμο για την επανεμφάνιση των κουλάκων (των πλούσιων χωρικών) και οδήγησε, στις αρχές εκείνης της δεκαετίας, στην ανανέωση του εμφύλιου πολέμου στο χωριό. Η εξέγερση της Κρονστάνδης ήταν μονάχα **ένα επεισόδιο** στην ιστορία των σχέσεων ανάμεσα στην προλεταριακή πόλη και το μικροαστικό χωριό. Αυτό το επεισόδιο μπορεί να κατανοηθεί μόνο σε σύνδεση με τη γενική πορεία ανάπτυξης της ταξικής πάλης στη διάρκεια της επανάστασης.

Η Κρονστάνδη διέφερε από μια ολόκληρη σειρά άλλων μικροαστικών κινήματων και εξεγέρσεων μονάχα από την άποψη του μεγαλύτερου εξωτερικού αντίχτυπού της. Το πρόβλημα εδώ αφορούσε ένα ναυτικό οχυρό πλάι στην ίδια την Πετρούπολη. Στη διάρκεια της εξέγερσης κυκλοφόρησαν διακηρύξεις και έγιναν ραδιοφωνικές εκπομπές. Οι σοσιαλεπαναστάτες και οι αναρχικοί, που έσπευσαν εκεί από την Πετρούπολη, στόλισαν την εξέγερση με «ευγενικές» φράσεις και χειρονομίες. Όλα αυτά άφησαν έντυπα ίχνη. Με τη βοήθεια των υλικών αυτών «ντοκουμέντων» (δηλαδή των ψεύτικων τίτλων) δεν είναι δύσκολο να οικοδομήσει κανείς ένα θρύλο γύρω από την Κρονστάνδη, σ' όλα πιά εντυπωσιακό μια και το 1917 το όνομα της Κρονστάνδης είχε περιβληθεί από ένα επαναστατικό φωτοστέφανο. Δεν είναι χωρίς λόγο που το μεξικάνικο περιοδικό, απ' όπου παραθέσαμε ένα απόσπασμα πιά πάνω, αποκαλεί ειρωνικά τους ναύτες της Κρονστάνδης «αγνότερους από τους αγνούς».

Η εκμετάλλευση του επαναστατικού κύρους της Κρονστάνδης είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτής της πραγματικά τσαρλατάνικης καμπάνιας. Οι αναρχικοί, οι μενσεβίκοι, οι φιλελεύθεροι, οι αντιδραστικοί, προσπαθούν να παρουσιάσουν την υπόθεση σαν οι μπολσεβίκοι να έστρεψαν, στις αρχές του 1921, τα όπλα τους ενάντια στους ίδιους αυτούς ναύτες της Κρονστάνδης που είχαν εξασφαλίσει τη νίκη της Οχτωβριανής εξέγερσης. Εδώ βρίσκεται η αφετηρία για όλα τα κατοπινα ψέματα. Αυτός που θέλει να ξεδιαλύνει αυτά τα ψέματα θα πρέπει πρώτα απ' όλα να διαβάσει το άρθρο του συντρόφου Τζ. Τζ. Ράιτ στη «**Νέα Διεθνή**» (Φλεβάρης 1938). Το πρόβλημα το δικό μου είναι άλλο: θέλω να περιγράψω τον χαρακτήρα της εξέγερσης της Κρονστάνδης από μια γενικότερη άποψη.

Κοινωνικές και Πολιτικές Ομάδες στην Κρονστάνδη

Μια επανάσταση «γίνεται» απ' ευθείας από μια **μειοψηφία**. Η επιτυχία της επανάστασης είναι δυνατή, ωστόσο, μονάχα εκεί όπου αυτή η μειοψηφία βρίσκει περισσότερη ή λιγότερη υποστήριξη, ή, τουλάχιστο, φιλική ουδετερότητα, απομέρους της πλειοψηφίας. Το πέρασμα από διάφορα στάδια της επανάστασης, όπως η μετάβαση από την επανάσταση στην αντεπανάσταση, καθορίζεται άμεσα από τις μεταβαλλόμενες πολιτικές σχέσεις ανάμεσα στη μειοψηφία και την πλειοψηφία, ανάμεσα στην πρωτοπορία και στην τάξη.

Μέσα στους ναύτες της Κρονστάνδης υπήρχαν τρία πολιτικά στρώματα: οι προλετάριοι επαναστάτες, μερικοί από τους οποίους είχαν ένα

σοβαρό παρελθόν και εμπειρία, η ενδιάμεση πλειοψηφία, κύρια αγρότες στην καταγωγή, και, τέλος, οι αντιδραστικοί, γιοί των κουλάκων, των καταστηματαρχών και των παπάδων. Την εποχή των τσάρων, η τάξη στα θωρηκτά και στο φρούριο μπορούσε να διατηρηθεί μόνο όσο οι αξιωματικοί, που ενεργούσαν διαμέσου των αντιδραστικών τμημάτων των υπαξιωματικών και των ναυτών, κρατούσαν το μεσαίο ευρύτερο στρώμα κάτω από την επιρροή ή την τρομοκρατία τους, απομονώνοντας έτσι τους επαναστάτες, κυρίως τους μηχανικούς, τους πυροβολητές και τους ηλεκτρολόγους, δηλαδή τους εργάτες των πόλεων που κυριαρχούσαν.

Η πορεία της εξέγερσης στο θωρηκτό «**Ποτέμκιν**» το 1905 βασίστηκε ολοκληρωτικά πάνω στις σχέσεις ανάμεσα στα τρία αυτά στρώματα, δηλαδή στην πάλη ανάμεσα στους προλετάριους και τους υπεραντιδραστικούς μικροαστούς για την επιρροή πάνω στο πολυπληθέστερο μεσαίο αγροτικό στρώμα. Όποιος δεν έχει καταλάβει αυτό το πρόβλημα, που διαπερνά ολόκληρο το επαναστατικό κίνημα στο στόλο, είναι καλύτερα να σιωπά σ' ότι αφορά τα προβλήματα γενικά της ρωσικής επανάστασης. Γιατί είχαν ολότελα, και σε ένα μεγάλο βαθμό εξακολουθεί να είναι, μια πάλη ανάμεσα στο προλεταριάτο και στην αστική τάξη για την επιρροή πάνω στην αγροτιά. Στη διάρκεια της σοβιετικής περιόδου, η μπουρζουαζία εμφανίζεται κυρίως με τη μάσκα των κουλάκων (δηλαδή του ανώτερου στρώματος της μικρομπουρζουαζίας) και της «σοσιαλιστικής» διανόησης, και τώρα με τη μορφή της «κομμουνιστικής» γραφειοκρατίας. Τέτιος είναι ο βασικός μηχανισμός της επανάστασης σε όλα τα στάδιά της. Στο στόλο, αυτό πήρε μια περισσότερο συγκεντρωτική και επομένως περισσότερο δραματική έκφραση.

Η πολιτική σύνθεση του σοβιέτ της Κρονστάνδης αντανakλούσε τη σύνθεση της φρουράς και των πληρωμάτων. Η ηγεσία των σοβιέτ, ήδη από το καλοκαίρι του 1917, ανήκε στο Μπολσεβίκικο Κόμμα, που βασιζόταν στα καλύτερα τμήματα των ναυτών και περιλάβαινε στις γραμμές του πολλούς επαναστάτες από το παράνομο κίνημα που είχαν απελευθερωθεί από τα κάτεργα. Αλλά μου φαίνεται πως θυμάμαι ότι, ακόμα και τις μέρες της Οχτωβριανής εξέγερσης, οι μπολσεβίκοι είχαν λιγότερους από τους μισούς αντιπροσώπους στο σοβιέτ της Κρονστάνδης. Η πλειοψηφία αποτελούνταν από σοσιαλεπαναστάτες και αναρχικούς. Στην Κρονστάνδη δεν υπήρχαν καθόλου μενσεβίκοι. Το Κόμμα των Μενσεβίκων μισούσε την Κρονστάνδη. Και οι επίσημοι σοσιαλεπαναστάτες, ας το πούμε παρεκβατικά, δεν κρατούσαν καλύτερη στάση απέναντι στην Κρονστάνδη. Πολύ σύντομα οι σοσιαλεπαναστάτες της Κρονστάνδης πέρασαν στην αντιπολίτευση απέναντι στον Κερένσκι και σχημάτισαν μια ταξιαρχία κρούσης των λεγόμενων «αριστερών» σοσιαλεπαναστατών. Στηρίζονταν πάνω στο αγροτικό τμήμα του στόλου και

της φρουράς της ακτής. Όσο για τους αναρχικούς, αυτοί αποτελούσαν την πιο παρδαλή ομάδα. Ανάμεσά τους υπήρχαν πραγματικοί επαναστάτες, όπως ο Ζουκ και ο Ζελεζνιάκοφ, αλλά αυτοί είχαν τα στοιχεία τα πιο στενά δεμένα με τους μπολσεβίκους. Οι περισσότεροι από τους «αναρχικούς» της Κρονστάνδης αντιπροσώπευαν τη μικρομπουρζουαζία των πόλεων και βρίσκονταν σε ένα επαναστατικό επίπεδο χαμηλότερο από τους σοσιαλεπαναστάτες. Πρόεδρος του σοβιέτ ήταν κάποιος ανένταχτος, «συμπαθών προς τους αναρχικούς», και ουσιαστικά ήταν ένας ήσυχος μικρογραφιάς που προηγούμενα ήταν υποταγμένος στις τσαρικές αρχές και τώρα ήταν υποταγμένος ...στην επανάσταση. Η πλήρης απουσία μενσεβίκων, ο «αριστερός» χαρακτήρας των σοσιαλεπαναστατών και η αναρχική απόχρωση της μικρομπουρζουαζίας οφείλονταν στην οξύτητα της επαναστατικής πάλης στο στόλο και στην κυρίαρχη επιρροή των προλεταριακών τμημάτων των ναυτών.

Αλλαγές στα Χρόνια του Εμφυλίου Πολέμου

Αυτός ο κοινωνικός και πολιτικός χαρακτηρισμός της Κρονστάνδης, που, αν χρειαζόταν, θα μπορούσε να αποδειχτεί και να διευκρινιστεί με πολλά γεγονότα και ντοκουμέντα, είναι ήδη αρκετός για να φωτίσει τις αναστατώσεις που συνέβηκαν στην Κρονστάνδη στα χρόνια του εμφυλίου πολέμου και που είχαν σαν αποτέλεσμα η φυσιογνωμία της να αλλάξει σε σημείο που να γίνει αγνώριστη. Πάνω στη σημαντική αυτή ακριβώς πλευρά του ζητήματος οι αργοπορημένοι κατήγοροι δε λένε ούτε μια λέξη, ως ένα μέρος από άγνοια και ως ένα μέρος από κακή πρόθεση.

Ναί, η Κρονστάνδη έγραψε μια ηρωική σελίδα στην ιστορία της επανάστασης. Αλλά με τον εμφύλιο πόλεμο άρχισε μια συστηματική ερήμωση της Κρονστάνδης και των πληρωμάτων ολόκληρου του στόλου της Βαλτικής. Από τις πρώτες κιόλας μέρες της Οχτωβριανής εξέγερσης αποσπάσματα από ναύτες της Κρονστάνδης στάλθηκαν να βοηθήσουν στη Μόσχα. Άλλα αποσπάσματα στάλθηκαν αργότερα στο Ντόν, στην Ουκρανία για την επίταξη σταριού και για την οργάνωση της τοπικής εξουσίας. Αρχικά φαινόταν σαν να ήταν ανεξάντλητη η Κρονστάνδη. Από διάφορα μέτωπα έστειλα δεκάδες τηλεγραφήματα για την κινητοποίηση νέων «σίγουρων» αποσπασμάτων που να αποτελούνται από εργάτες της Πετρούπολης και από ναύτες της Βαλτικής. Αλλά ήδη από τις αρχές του 1918, και οπωσδήποτε όχι αργότερα από το 1919, τα μέτωπα άρχισαν να παραπονιούνται ότι τα νέα αποσπάσματα των

«κρονστανδινών» δεν είχαν ικανοποιητικά, είχαν απαιτητικά, απείθαρχα, όχι σίγουρα στη διάρκεια της μάχης, και προξενούσαν περισσότερο κακό παρά καλό. Μετά τη συντριβή του Γιούντενιτς (το χειμώνα του 1919) ο στόλος της Βαλτικής και η φρουρά της Κρονστάνδης είχαν απογυμνωθεί από κάθε επαναστατική δύναμη. Όλα τα στοιχεία του στόλου και της φρουράς που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ρίχτηκαν ενάντια στον Ντενίκιν στο Νότο. Αν το 1917-18 οι ναύτες της Κρονστάνδης βρίσκονταν σε σημαντικά υψηλότερο σημείο από ότι το μέσο επίπεδο του Κόκκινου Στρατού, και αποτέλεσαν τον σκελετό των πρώτων αποσπασμάτων του, όπως και το σκελετό του σοβιετικού καθεστώτος σε πολλές περιοχές, οι ναύτες εκείνοι που παρέμειναν στην «ειρηνική» Κρονστάνδη ως τις αρχές του 1921, χωρίς να παλέψουν σε κάποιο από τα μέτωπα του εμφυλίου πολέμου, βρίσκονταν την εποχή αυτή σ' ένα επίπεδο, γενικά, σημαντικά κατώτερο από το μέσο επίπεδο του Κόκκινου Στρατού, και περιλάμβαναν μεγάλο ποσοστό από τελείως εξαχρεωμένα στοιχεία, που φορούσαν εντυπωσιακά καμπανοειδή παντελόνια και είχαν κόμμωση αθλητική.

Η εξαχρέωση, που στηριζόταν στην πείνα και στην κερδοσκοπία, γενικά είχε αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό στο τέλος του εμφυλίου πολέμου. Οι λεγόμενοι «τσαντοφόροι» (μικροκερδοσκόποι) είχαν καταντήσει κοινωνική μάζα και απειλούσαν να πνίξουν την επανάσταση. Στην Κρονστάνδη, ακριβώς, όπου η φρουρά δεν εκανε τίποτα και είχε στη διάθεσή της ό,τι χρειαζόταν, η εξαχρέωση πήρε ιδιαίτερα μεγάλες διαστάσεις. Όταν οι συνθήκες έγιναν πολύ κρίσιμες στην πεινασμένη Πετρούπολη, το Πολιτικό Γραφείο συζήτησε πολλές φορές τη δυνατότητα της εξασφάλισης ενός «εσωτερικού δανείου» από την Κρονστάνδη, όπου παράμενε ακόμα μια ποσότητα από παλιές προμήθειες. Αλλά οι αντιπρόσωποι των εργατών της Πετρούπολης απάντησαν: «Δεν θα πάρετε τίποτα απ' αυτούς με το καλό. Αυτοί κερδοσκοπούν με τα ρούχα, το κάρθουνο και το ψωμί. Τώρα στην Κρονστάνδη κάθε είδος αλητείας σήκωσε κεφάλι». Αυτή ήταν η πραγματική κατάσταση –που δεν έμοιαζε καθόλου με την γλυκιά σαν ζάχαρη εξιδανίκευση που έκαμαν μετά τα γεγονότα.

Πρέπει επιπλέον να προστεθεί ότι οι πρώην ναύτες, οι Λεττονοί και οι Εσθονοί, που φοβούνταν ότι θα στέλνονταν στο μέτωπο και προετοιμάζονταν να γυρίσουν στις νέες τους αστικές πατρίδες, τη Λεττονία και την Εσθονία, είχαν ενταχθεί στο στόλο της Βαλτικής, σαν «εθελοντές». Αυτά τα στοιχεία ήταν στην ουσία εχθρικά στη σοβιετική εξουσία και δείχνανε την πλήρη αυτή εχθρότητά τους στις μέρες της εξέγερσης της Κρονστάνδης... Πέρα απ' αυτούς υπήρξαν χιλιάδες λεττονοί εργάτες, κυρίως πρώην εργάτες γής, που έδειξαν ασύγκριτο ηρωισμό σε όλα τα

μέτωπα, του εμφύλιου πόλεμου. Δεν πρέπει, επομένως, να ρίχνουμε το ίδιο κατράμι στους λεττονούς εργάτες και στους «κροστανδινούς». Πρέπει να αναγνωρίσουμε τις κοινωνικές και πολιτικές διαφορές.

Οι Κοινωνικές Ρίζες της Ανταρσίας

Το πρόβλημα για έναν σοβαρό μελετητή είναι πάνω στην βάση των αντικειμενικών συνθηκών να προσδιορίσει τον κοινωνικό και πολιτικό χαρακτήρα της ανταρσίας της Κρονστάνδης και τη θέση της στην ανάπτυξη της επανάστασης. Χωρίς αυτό, η «κριτική» καταντά μια αισθηματική θρηνολογία πατσιφιστικού είδους, στο πνεύμα του Αλεξάντερ Μπέρκμαν, της Έμα Γκόλντμαν και των τελευταίων μιμητών τους. Ο καλός αυτός κόσμος δεν έχει την παραμικρή αντίληψη σ' ότι αφορά τα κριτήρια και τις μέθοδες της επιστημονικής έρευνας. Παραθέτουν τις διακηρύξεις των εξεγερμένων όπως οι ευσεβείς ιεραπόστολοι αναφέρουν την Αγία Γραφή. Επιπλέον, παραπονούνται, ότι δε λαβαίνω υπόψη μου τα «ντοκουμέντα», δηλαδή το ευαγγέλιο του Μάχνο και των άλλων αποστόλων. Το να λαβαίνει κανείς, όμως, «υπόψη» του τα ντοκουμέντα δε σημαίνει να τα παίρνει τοις μετρητοίς. Ο Μαρξ είχε πει ότι είναι αδύνατο να κρίνεις είτε τα κόμματα είτε τους λαούς με αυτά που λένε για τον εαυτό τους. Τα χαρακτηριστικά ενός κόμματος καθορίζονται πολύ περισσότερο από την κοινωνική του σύνθεση, από το παρελθόν του, από τις σχέσεις του με τις διάφορες τάξεις και στρώματα, παρά τις προφορικές και γραφτές διακηρύξεις του, ιδιαίτερα στη διάρκεια μιας κρίσιμης στιγμής του εμφύλιου πολέμου. Αν, για παράδειγμα, παίρναμε για καθαρό χρυσάφι τις αναρίθμητες διακηρύξεις του Νεγκρίν, του Κόμπανις, του Γκαρθία Όλιβερ και Σία, θα έπρεπε να έχουμε αναγνωρίσει τους κύριους αυτούς σαν φλογερούς φίλους του σοσιαλισμού. Στην πραγματικότητα, όμως, είναι οι ύπουλοι εχθροί του.

Το 1917 - 18 οι επαναστάτες εργάτες ηγούνταν των αγροτικών μαζών, όχι μόνο του στόλου αλλά και ολόκληρης της χώρας. Οι χωρικοί άρπαξαν και μοίρασαν τη γη, τις περισσότερες φορές κάτω από την καθοδήγηση των στρατιωτών και των ναυτών που γυρνούσαν στις περιοχές τους. Οι επιτάξεις του σταριού μόλις είχαν αρχίσει και στρέφονταν κυρίως ενάντια στους γαιοκτήμονες και στους κουλάκους. Οι αγρότες συμβιβάστηκαν με τις επιτάξεις θεωρώντας τις σαν ένα προσωρινό

κακό. Αλλά ο εμφύλιος παρατάθηκε για τρία ολόκληρα χρόνια. Η πόλη στην πράξη δεν έδινε τίποτα στο χωριό και έπαιρνε σχεδόν κάθετι από αυτό, κυρίως για τις ανάγκες του πολέμου. Οι χωρικοί είταν με τους «μπολσεβίκους», αλλά γίνονταν ολοένα και πιο εχθρικοί με τους «κομμουνιστές». Αν στην προηγούμενη περίοδο οι εργάτες είχαν οδηγήσει μπροστά τους χωρικούς, τώρα οι αγρότες τραβούσαν προς τα πίσω τους εργάτες. Μονάχα εξαιτίας αυτής της αλλαγής στις διαθέσεις, μπόρεσαν οι λευκοί να τραβήξουν ως ένα μέρος τους χωρικούς, κι ακόμα τους μισοαγρότες-μισοεργάτες των Ουραλίων, προς το μέρος τους. Αυτές οι διαθέσεις, δηλαδή η εχθρότητα προς την πόλη, τροφοδότησε το κίνημα του Μάχνο, που καταλάμβανε και λεηλατούσε τα τρένα που προορίζονταν για τα εργοστάσια, τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις και τον Κόκκινο Στρατό, ανατίνιζε τις σιδηροδρομικές γραμμές, σκότωνε τους κομμουνιστές, κλπ. Βέβαια, ο Μάχνο τα αποκαλούσε αυτά πάλη των αναρχικών ενάντια στο «Κράτος». Στην πραγματικότητα, είταν η πάλη των μανιασμένων μικροϊδιοκτητών ενάντια στην προλεταριακή δημοκρατία. Ένα παρόμοιο κίνημα εμφανίστηκε και σε μια σειρά από άλλες περιοχές, ιδιαίτερα στην Ταμπόβσκι, κάτω από τη σημαία των «σόσιαλεπαναστατών». Τέλος, σε διάφορα μέρη της υπαίθρου δρούσαν τα λεγόμενα «πράσινα» αποσπάσματα των χωρικών. Αυτά δεν ήθελαν να αναγνωρίσουν ούτε τους κόκκινους, ούτε τους λευκούς και απέφευγαν τα κόμματα των πόλεων. Οι «πράσινοι» κάποτε συναντιώνταν με τους λευκούς και δέχονταν σκληρά πλήγματα από αυτούς, αλλά, θέβαια, δεν τους χαρίζονταν και οι κόκκινοι. Όπως ακριβώς η μικρομπουρζουαζία συνθλίβεται οικονομικά μέσα στις μυλόπετρες του μεγάλου κεφάλαιου και του προλεταριάτου, έτσι και τα παρτιζάνικα αποσπάσματα των χωρικών κονιορτοποιούνταν ανάμεσα στον κόκκινο στρατό και στους λευκούς.

Μόνο ένα πρόσωπο εντελώς επιπόλαιο μπορεί να βλεπει στις συμμορίες του Μάχνο ή στην εξέγερση της Κρονστάνδης μια πάλη ανάμεσα στις αφηρημενες αρχές του αναρχισμού και του «κρατικού σοσιαλισμού». Στην πραγματικότητα, αυτά τα κινήματα είταν οι σπασμοί της αγροτικής μικρομπουρζουαζίας, που, φυσικά, επιθυμούσε να απελευθερωθεί από το κεφάλαιο, αλλά που, ταυτόχρονα, δε συμφωνούσε να υποταχτεί στη δικτατορία του προλεταριάτου. Η μικρομπουρζουαζία δεν ξέρει συγκεκριμένα τι θέλει, και λόγω της θέσης της δεν μπορεί να ξέρει. Είναι γι' αυτό που με τόση ευκολία κάλυπτε τη σύγχυση των αιτημάτων και των ελπίδων της, πότε με την αναρχική σημαία, πότε με την σημαία των λαϊκιστών και πότε απλά με την «πράσινη» σημαία. Αντιπαρατάσσοντας τον εαυτό της στο προλεταριάτο, προσπαθούσε, υψώνοντας όλες αυτές τις σημαίες, να στρέψει τον τροχό της επανάστασης προς τα πίσω.

Ο Αντεπαναστατικός Χαρακτήρας της Ανταρσίας της Κρονστάνδης

Δεν υπήρχαν, βέβαια, αδιαπέραστα στεγανά που χώριζαν τα διάφορα κοινωνικά και πολιτικά στρώματα της Κρονστάνδης. Στην Κρονστάνδη υπήρχε ακόμα ένας ορισμένος αριθμός ειδικευμένων εργατών και τεχνικών που φρόντιζαν τα μηχανήματα. Αλλά ακόμα κι αυτοί αναγνωρίζονταν, στη βάση μιας αρνητικής επιλογής, σαν πολιτικά ασταθείς και μικρής χρησιμότητας για τον εμφύλιο πόλεμο. Μερικοί «ηγέτες» της εξέγερσης θγήκαν από αυτά τα στοιχεία, Ωστόσο, η τελείως φυσική και αναπόφευχτη αυτή περίπτωση, που την τονίζουν θριαμβολογώντας μερικοί κατήγοροι, δεν αλλάζει ούτε κατά ένα γιώτα τον αντιπρολεταριακό χαρακτήρα της εξέγερσης. Αν δε θέλουμε να εξαπατηθούμε από τα υποκριτικά συνθήματα, τους ψεύτικους τίτλους, κλπ., θα δούμε ότι η εξέγερση της Κρονστάνδης δεν ήταν τίποτε άλλο από μια ένοπλη αντίδραση της μικρομπουρζουαζίας ενάντια στις δοκιμασίες της κοινωνικής επανάστασης και στην αυστηρότητα της προλεταριακής διχτατορίας.

Αυτή ακριβώς ήταν η σημασία του συνθήματος της Κρονστάνδης: «Σοβιέτ χωρίς τους κομμουνιστές», που αμέσως το άρπαξαν, όχι μονάχα οι σοσιαλεπαναστάτες, αλλά και οι αστοί φιλελεύθεροι. Σαν ένας διορατικός εκπρόσωπος του κεφάλαιου, ο καθηγητής Μιλιουκόφ, αντιλήφθηκε ότι η απαλλαγή των σοβιέτ από την ηγεσία των μπολσεβίκων θα σήμαινε μέσα σε σύντομο διάστημα την κατάργηση των ίδιων των σοβιέτ. Η εμπειρία των ρώσικων σοβιέτ στην περίοδο που κυριαρχούσαν σε αυτά οι μενσεβίκοι και οι σοσιαλεπαναστάτες, και, ακόμα πιο καθαρά, η πείρα των γερμανικών και αυστριακών σοβιέτ, κάτω από την κυριαρχία των σοσιαλδημοκρατών, το επιβεβαίωνε αυτό. Τα αναρχο-σοσιαλεπαναστατικά σοβιέτ δεν μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν παρά σαν γέφυρα από την προλεταριακή διχτατορία στην καπιταλιστική παλινόρθωση. Δεν θα μπορούσαν να παίξουν κανέναν άλλο ρόλο, ανεξάρτητα από τις «ιδέες» εκείνων που συμμετείχαν σε αυτά. Έτσι, η εξέγερση της Κρονστάνδης είχε έναν αντεπαναστατικό χαρακτήρα.

Από ταξική άποψη, που –χωρίς να προσβάλω τους αξιότιμους εκλεκτικούς– παραμένει το βασικό κριτήριο όχι μόνο για την πολιτική, αλλά και για την ιστορία, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αντιπαραθέσει κανείς την συμπεριφορά της Κρονστάνδης, σε κείνη της Πετρούπολης σε αυτές τις κρίσιμες μέρες. Όλο το ηγετικό στρώμα των εργατών είχε επίσης τραθηχτεί έξω από την Πετρούπολη. Η πείνα και το κρύο κυρι-

αρχούσαν στην ερειπωμένη πρωτεύουσα, ίσως ακόμα πιο έντονα από ότι στην Μόσχα. Είταν μια ηρωική και τραγική περίοδος! Όλοι είχαν πεινασμένοι και ευερέθιστοι. Όλοι είχαν ανικανοποίητοι. Στα εργοστάσια υπήρχε μια υπόκωφη δυσαρέσκεια. Οργανωτές είχαν σταλθεί παράνομα από τους σοσιαλεπαναστάτες και τους λευκούς αξιωματικούς και προσπαθούσαν να συνδέσουν τη στρατιωτική εξέγερση με το κίνημα των δυσारेσμένων εργατών. Η εφημερίδα της Κρονστάνδης, έγραφε για οδοφράγματα στην Πετρούπολη, για χιλιάδες νεκρούς. Ο Τύπος όλου του κόσμου αναμετάδιδε το ίδιο πράγμα. Στην πραγματικότητα, όμως, συνέβαινε ακριβώς το αντίθετο. Η εξέγερση της Κρονστάνδης δεν τραβούσε τους εργάτες της Πετρούπολης. Τους απωθούσε. Η στρωματογραφική διάταξη αναπτύχθηκε με βάση τις ταξικές γραμμές. Οι εργάτες αμέσως αισθάνθηκαν ότι οι στασιαστές της Κρονστάνδης βρίσκονταν στην άλλη πλευρά των οδοφραγμάτων – και υποστήριξαν τη σοβιετική εξουσία. Η πολιτική απομόνωση της Κρονστάνδης ήταν η αιτία της εσωτερικής της αβεβαιότητας και της στρατιωτικής της ήττας.

Η Ν.Ε.Π. και η Ανταρσία της Κρονστάνδης

Ο Βίκτορ Σέρζ, που, όπως φαίνεται, προσπαθεί να κατασκευάσει ένα είδος σύνθεσης αναρχισμού, πουμισμού και μαρξισμού, έχει παρέμβει πολύ άτυχα στην πολεμική γύρω από την Κρονστάνδη. Κατά τη γνώμη του, η εισαγωγή της Ν.Ε.Π., ένα χρόνο νωρίτερα θα μπορούσε να είχε προλάβει την εξέγερση της Κρονστάνδης. Ας το παραδεχτούμε. Αλλά μια συμβουλή σαν κι αυτή είναι πολύ εύκολο να την δώσει κανείς μετά τα γεγονότα. Είναι αλήθεια, όπως θυμάται ο Βίκτορ Σερζ, ότι είχα προτείνει την μετάβαση στη Ν.Ε.Π. από το 1920. Αλλά δεν είμουν καθόλου βέβαιος προκαταβολικά για την επιτυχία της. Δεν ήταν μυστικό για μένα ότι το φάρμακο θα μπορούσε να αποδειχτεί περισσότερο επικίνδυνο από την ίδια την ασθένεια. Όταν συνάντησα την αντίθεση των ηγετών του Κόμματος, δεν απευθύνθηκα στη βάση, για να αποφύγω την κινητοποίηση της μικρομπουρζουαζίας ενάντια στους εργάτες. Η πείρα από τους δώδεκα μήνες που ακολούθησαν χρειάστηκε για να πειστεί το Κόμμα για την ανάγκη της νέας πορείας. Αλλά το αξιοπρόσεχτο είναι ότι είχαν ακριβώς οι αναρχικοί ολόκληρου του κόσμου εκείνοι που έβλεπαν την Ν.Ε.Π. σαν ... προδοσία του κομμουνισμού. Τώρα, όμως, οι υποστηρικτές των αναρχικών μας κατηγορούν γιατί δεν είχαμε εισάγει τη Ν.Ε.Π. ένα χρόνο νωρίτερα.

Το 1921 ο Λένιν πολλές φορές είχε αναγνωρίσει ότι η επίμονη υπερέασπιση από το Κόμμα των μεθόδων του Πολεμικού Κομμουνισμού είχαν ένα μεγάλο λάθος. Αλλά έχει άραγε σημασία αυτή η αλλαγή; Οποιοσδήποτε και αν ήταν οι άμεσες ή οι απώτερες αιτίες της εξέγερσης της Κρονστάνδης, αυτή ήταν ουσιαστικά ένας θανάσιμος κίνδυνος για την δικτατορία του προλεταριάτου. Μήπως επειδή ήταν ένοχη για ένα πολιτικό λάθος, η προλεταριακή επανάσταση θα έπρεπε πραγματικά να αυτοκτονήσει για να αυτοτιμωρηθεί; Ή μήπως θα ήταν αρκετό να ειδοποιηθούν οι ναύτες της Κρονστάνδης για τα διατάγματα της Ν.Ε.Π. ώστε να ησυχάσουν; Αυταπάτη! Οι εξεγερμένοι δεν είχαν ένα συνειδητό πρόγραμμα και δεν ήταν δυνατό να έχουν κάτι τέτιο γιατί η πραγματική μικροαστική τους φύση τους το αποκλείει. Οι ίδιοι δεν καταλάβαιναν καθαρά ότι εκείνο που οι γονείς τους και τα αδέρφια τους χρειάζονταν πριν απ' όλα ήταν το ελεύθερο εμπόριο. Είταν δυσάρεστοι και συγχυσμένοι, αλλά δεν έβλεπαν κανένα δρόμο. Οι πιο συνειδητοί, δηλαδή τα δεξιά στοιχεία, που δρούσαν πίσω από την σκηνή, ήθελαν την παλινόρθωση του αστικού καθεστώτος. Αλλά δεν το έλεγαν μεγαλόφωνα. Η «αριστερή» πτέρυγα ήθελε την κατάργηση της πειθαρχίας, «ελεύθερα σοσιέτ» και καλύτερες μερίδες τροφίμων. Το καθεστώς της Ν.Ε.Π. δεν μπορούσε παρά βαθμιαία να καθησυχάσει το χωρικό, και, ύστερα απ' αυτόν, τα δυσάρεστα τμήματα του στρατού και του στόλου. Αλλά γι' αυτό χρειαζόταν και χρόνος και πείρα.

Το πιο παιδαριώδες από όλα είναι το επιχείρημα ότι δεν υπήρξε καμία εξέγερση, ότι οι ναύτες δεν είχαν προβεί σε απειλές, ότι καταλάθανε «μόνο» το φρούριο και τα πολεμικά. Φαίνεται πως οι μπολσεβίκοι προχώρησαν με γυμνό το στήθος πάνω στον πάγο ενάντια στο οχυρό, μόνο λόγω του κακού τους χαρακτήρα, λόγω της κλίσης τους να προκαλούν τεχνητές συγκρούσεις, λόγω του μίσους τους ενάντια στους ναύτες της Κρονστάνδης, ή του μίσους τους ενάντια στη θεωρία των αναρχικών (για την οποία κανείς απολύτως –μπορούμε να το πούμε παρεκβατικά– δεν ενδιαφερόταν εκείνες τις μέρες. Δεν είναι αυτός ο ισχυρισμός παιδιάστικη φλυαρία; Εκτός τόπου και χρόνου, οι ερασιτέχνες αυτοί κριτικοί προσπαθούν (ύστερα από 17 χρόνια!) να υπαινιχθούν ότι όλα θα είχαν τελειώσει μέσα σε μια γενική ικανοποίηση αν η επανάσταση είχε αφήσει ήσυχους τους εξεγερμένους ναύτες. Δυστυχώς, η παγκόσμια αντεπανάσταση δε θα τους άφηνε ήσυχους σε καμιά περίπτωση. Η λογική της πάλης θα έδινε τον κύριο ρόλο στους εξτρεμιστές του φρουρίου, δηλαδή στα πιο αντεπαναστατικά στοιχεία. Η ανάγκη για εφόδια θα ωθούσε το φρούριο να εξαρτηθεί άμεσα από την ξένη μπουρζουαζία και τους πράχτορές της, τους λευκορώσους εμιγκρέδες. Όλες οι αναγκαίες προετοιμασίες γίνονταν με στόχο αυτή την εξάρτηση. Κάτω από παρόμοιες συνθήκες μόνο άνθρωποι όπως οι ισπανοί

αναρχικοί ή οι πουμιστές θα αδρανούσαν παθητικά, ελπίζοντας σε ένα ευτυχές τέλος. Οι μπολσεβίκοι, ανήκαν, ευτυχώς, σε άλλη σχολή. Θεώρησαν καθήκον τους να σθήσουν την φωτιά όσο το δυνατό νωρίτερα, περιορίζοντας έτσι στο ελάχιστο και τον αριθμό των θυμάτων.

Οι «Κρονστανδικοί» χωρίς Φρούριο

Ουσιαστικά, οι σεβάσμιοι κριτικοί μας είναι αντίπαλοι της διχτατορίας του προλεταριάτου, και με αυτό το τεκμήριο είναι αντίπαλοι της επανάστασης. Σ' αυτό θρίσκεται ολόκληρο το μυστικό. Είναι αλήθεια ότι μερικοί απ' αυτούς αναγνωρίζουν την επανάσταση και τη διχτατορία –στα λόγια. Αλλά αυτό δε διορθώνει τα πράγματα. Επιθυμούν μια επανάσταση που δε θα οδηγούσε σε διχτατορία, ή μια διχτατορία που θα προχωρούσε χωρίς τη χρησιμοποίηση της βίας. Βέβαια, αυτή θα ήταν μια πολύ «ευχάριστη» διχτατορία. Απαιτούσε, ωστόσο, ορισμένα μικροπράγματα: μια ίση και, επιπλέον, μια εξαιρετικά υψηλή, ανάπτυξη των εργαζόμενων μαζών. Αλλά κάτω από τέτοιες συνθήκες, η διχτατορία γενικά θα ήταν περιττή. Μερικοί αναρχικοί, που στην πραγματικότητα είναι φιλελεύθεροι παιδαγωγοί, ελπίζουν πως μέσα σε εκατό ή σε χίλια χρόνια οι εργάτες θα έχουν φτάσει σε ένα τόσο υψηλό επίπεδο ανάπτυξης που ο καταναγκασμός θα αποδειχνόταν περιττός. Φυσικά, αν ο καπιταλισμός μπορούσε να οδηγήσει σε μια τέτια ανάπτυξη, δε θα υπήρχε κανείς λόγος για την ανατροπή του καπιταλισμού. Ούτε και θα υπήρχε ανάγκη για τη βίαιη επανάσταση ή για τη διχτατορία που είναι μια αναπόφευκτη συνέπεια της επαναστατικής νίκης. Ωστόσο, ο παρακμασμένος καπιταλισμός των ημερών μας αφήνει ελάχιστα περιθώρια για τέτιου είδους ανθρωπιστικές - ειρηνιστικές αυταπάτες.

Η εργατική τάξη, για να μη μιλήσουμε για τις μισοπρολεταριακές μάζες, δεν είναι ομοιογενής ούτε κοινωνικά ούτε πολιτικά. Η ταξική πάλη δημιουργεί μια πρωτοπορία που απορροφά τα καλύτερα στοιχεία της τάξης. Μια επανάσταση είναι δυνατή όταν η πρωτοπορία είναι σε θέση να οδηγήσει την πλειοψηφία του προλεταριάτου. Αυτό, όμως, δε σημαίνει καθόλου ότι οι εσωτερικές αντιφάσεις ανάμεσα στους εργαζόμενους εξαφανίζονται. Τη στιγμή που η επανάσταση φτάνει στο ζενίθ της, φυσικά αυτές οι αντιθέσεις μετριάζονται, αλλά μόνο για να εμφανιστούν αργότερα σε ένα νέο στάδιο με όλη τους την οξύτητα. Τέτια είναι η πορεία της επανάστασης σαν όλο. Τέτια ήταν και η πορεία στην Κρονστάνδη. Όταν οι σοσιαλίζοντες των σαλονιών προσπαθούν, μετά τα γεγονότα, να χαράξουν ένα διαφορετικό δρόμο για την Επανάσταση του Οχτώβρη, δεν μπορούμε παρά με σεβασμό να τους ρωτήσουμε:

πού και τότε οι μεγάλες τους αρχές επιβεβαιώθηκαν στην πράξη, έστω και μερικά, έστω και σαν μια τάση; Πού είναι οι ενδείξεις που μας κάνουν να προσδοκούμε το θρίαμβο των αρχών αυτών στο μέλλον; Βέβαια, δεν πρόκειται ποτέ να πάρουμε μια απάντηση.

Η επανάσταση έχει τους δικούς της νόμους. Πριν από πολύ καιρό διατυπώσαμε «**Τα Μαθήματα του Οχτώβρη**» που δεν έχουν μονάχα ρωσική, αλλά και διεθνή σημασία. Κανένας άλλος δε δοκίμασε έστω και να υπαινιχθεί κάποια άλλα «μαθήματα». Η ισπανική επανάσταση είναι μια αρνητική επιβεβαίωση των «**Μαθημάτων του Οχτώβρη**». Αλλά οι αυστηροί κριτικοί σιωπούν ή μιλάνε διφορούμενα. Η ισπανική κυβέρνηση του «Λαϊκού Μετώπου» καταπνίγει την σοσιαλιστική επανάσταση και τουφεκίζει τους επαναστάτες. Οι αναρχικοί συμμετέχουν σ' αυτήν την κυβέρνηση ή, όταν τους διώχνουν απ' αυτήν, εξακολουθούν να υποστηρίζουν τους εκτελεστές. Στο μεταξύ, οι ξένοι σύμμαχοι και οι δικηγόροι τους απασχολούνται με την υπεράσπιση της ...ανταρσίας της Κρονστάνδης ενάντια στους σκληρούς μπολσεβίκους. Τί επαίσχυντη παρωδία!

Οι τωρινές διαφωνίες για την Κρονστάνδη περιστρέφονται γύρω από τους ίδιους ταξικούς άξονες που περιστράφηκε και η ίδια η εξέγερση της Κρονστάνδης, στην οποία τα αντιδραστικά τμήματα των ναυτών προσπάθησαν να ανατρέψουν την προλεταριακή δικτατορία. Έχοντας συνείδηση της αδυναμίας τους στην αρένα της σημερινής επαναστατικής πολιτικής, οι ανίκανοι και εκλεκτικοί μικροαστοί προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν το παλιό επεισόδιο της Κρονστάνδης στην πάλη τους ενάντια στην Τέταρτη Διεθνή, δηλαδή ενάντια στο κόμμα της προλεταριακής επανάστασης. Οι «κρονστανδικοί» αυτοί των τελευταίων ημερών θα συντριβούν επίσης – και είναι αλήθεια, χωρίς τη χρησιμοποίηση των όπλων, γιατί ευτυχώς δεν έχουν στη διαθεσή τους ένα οχυρό.

Κογιοακάν, 15 του Γενάρη 1938

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

Στο τελευταίο άρθρο μου για την Κρονστάνδη προσπάθησα να τοποθετήσω το ζήτημα πάνω σε μια πολιτική βάση. Πολλοί, όμως, ενδιαφέρονται για το πρόβλημα της προσωπικής «ευθύνης». Ο Σουβαρίν, που από νωθρός μαρξιστής έγινε έξαλλος συκοφάντης, βεβαιώνει στο βιβλίο του για τον Στάλιν, ότι στην αυτοβιογραφία μου σιώπησα συνειδητά πάνω στο ζήτημα της ανταρσίας της Κρονστάνδης. Υπάρχουν κατορθώματα –λέει σαρκαστικά– για τα οποία κανείς δεν καυχιέται. Ο Σιλίγκα, στο Βιβλίο του, **«Στη χώρα του μεγάλου ψεύδους»**, διηγείται ότι στην καταστολή της Κρονστάνδης **«πεισσότεροι από 10.000 ναύτες»** τουφεκίστηκαν από μένα (αμφιβάλλω αν ολόκληρος ο στόλος της Βαλτικής είχε τότε τόσους ναύτες). Άλλοι κριτικοί εκφράζονται με τον εξής τρόπο: Βέβαια, αντικειμενικά η ανταρσία είχε αντεπαναστατικό χαρακτήρα, αλλά γιατί ο Τρότσκι χρησιμοποίησε τέτια ανελέητη καταπίεση στη διάρκεια της ειρήνευσης και μετά;

Δεν έθιξα ποτέ αυτό το ζήτημα. Όχι γιατί είχα κάτι να κρύψω, αλλά, αντίθετα, ακριβώς γιατί δεν είχα τίποτε να πω. Η αλήθεια στην υπόθεση είναι ότι **εγώ προσωπικά δε συμμετείχα καθόλου στην καταστολή της ανταρσίας της Κρονστάνδης, ούτε και στα καταπιεστικά μέτρα που ακολούθησαν την καταστολή.** Αλλά για μένα, το πραγματικό αυτό γεγονός δεν έχει πολιτική σημασία. Είμουν μέλος της κυβέρνησης, θεωρούσα αναγκαία την κατάπνιξη της ανταρσίας και επομένως ευθύνομαι για την καταστολή. Μόνο μέσα σ' αυτά τα όρια έχω να απαντήσω στην ως τα τώρα κριτική. Όταν όμως, οι ηθικολόγοι αρχίζουν να με

ενοχλούν προσωπικά, κατηγορώντας με για υπερβολική σκληρότητα, που δεν την απαιτούσαν οι συνθήκες, νομίζω ότι έχω το δικαίωμα να πω: «Κύριοι ηθικολόγοι, λέτε ψέματα».

Η ανταρσία ξέσπασε όταν εγώ βρισκόμουν στα Ουράλια. Από τα Ουράλια επέστρεψα κατευθείαν στη Μόσχα για το Δέκατο Συνέδριο του Κόμματος. Η απόφαση για την καταστολή της ανταρσίας με τη στρατιωτική βία, **αν δε δέχονταν να παραδώσουν το φρούριο, πρώτα με ειρηνικές διαπραγματεύσεις, έπειτα με τελεσίγραφο** —η γενική αυτή απόφαση υιοθετήθηκε με την άμεση συμμετοχή μου. Αλλά μετά την απόφαση, εγώ παρέμεινα στη Μόσχα και δεν έλαβα μέρος άμεσα ή έμμεσα στις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Σ' ότι αφορά τα κατοπινά καταπιεστικά μέτρα, αυτά είχαν εξολοκλήρου δουλιά της Τσεκά.

Πώς συνεβηκε εγώ να μην πάω προσωπικά στην Κρονστάνδη; Η αιτία ήταν πολιτικής φύσης. Η ανταρσία ξέσπασε στη διάρκεια της συζήτησης για το λεγόμενο ζήτημα «των συνδικάτων». Η πολιτική δουλιά στην Κρονστάνδη ήταν εξολοκλήρου στα χέρια της Επιτροπής της Πετρούπολης, που επικεφαλής της ήταν ο Ζηνόβιεφ. Ο ίδιος ο Ζηνόβιεφ ήταν ο αρχηγός, ο ακούραστος και ο πιο φανατικός ηγέτης της πάλης ενάντιά μου στη συζήτηση. Πριν από την αναχώρησή μου για τα Ουράλια, είμουνα στην Πετρούπολη και μίλησα σε μια συγκέντρωση των κομμουνιστών ναυτών. Το γενικό πνεύμα της συγκέντρωσης μου έκανε μια εξαιρετικά δυσμενή εντύπωση. Κομψευόμενοι και καλοθρεμμένοι ναύτες, κομμουνιστές μονάχα στο όνομα, δημιουργούσαν την εντύπωση παράσιτων σε σύγκριση με τους εργάτες και τους άνδρες του Κόκκινου Στρατού εκείνης της εποχής. Απομέρους της Επιτροπής της Πετρούπολης η καμπάνια γινόταν με εξαιρετικά δημαγωγικό τρόπο. Το ηγετικό προσωπικό του στόλου ήταν απομονωμένο και τρομοκρατημένο. Η απόφαση που προτάθηκε από τον Ζηνόβιεφ πήρε, πιθανόν, τα 90% των ψήφων. Θυμάμαι ότι, με την ευκαιρία, είχα πει στον Ζηνόβιεφ: «Όλα είναι πολύ καλά εδώ μέχρι τη στιγμή που θα γίνουν πολύ άσχημα». Στη συνέχεια, ο Ζηνόβιεφ ήταν μαζί μου στα Ουράλια όπου έλαβε ένα επείγον μήνυμα ότι στην Κρονστάνδη τα πράγματα εξελίσσονταν «πολύ άσχημα». Η συντριπτική πλειοψηφία των «κομμουνιστών» ναυτών, που είχαν υποστηρίξει την απόφαση του Ζηνόβιεφ, πήραν μέρος στην ανταρσία. Θεώρησα, και το Πολιτικό Γραφείο δεν έφερε καμιά αντίρρηση, ότι οι διαπραγματεύσεις με τους ναύτες και σε περίπτωση ανάγκης, η ειρήνευσή τους θα έπρεπε να γίνει με εκείνους τους ηγέτες που ως την προηγούμενη μέρα είχαν την πολιτική εμπιστοσύνη αυτών των ναυτών. Αλλιώς, οι ναύτες της Κρονστάνδης θα θεωρούσαν ότι πήγαινα εγώ για να τους «εκδικηθώ» επειδή ψήφισαν ενάντιά μου στην κομματική συζήτηση.

Σωστές ή λαθεμένες, όπως και νά 'χει, αυτές ακριβώς ήταν οι σκέ-

ψεις που καθόρισαν τη στάση μου. Στάθηκα **παράμερα εξολοκλήρου και επιδεικτικά από την υπόθεση αυτή**. Σ' ότι αφορά τα μέτρα καταπίεσης, στο ποσοστό που θυμάμαι, ο Τζερζίνσκι είχε την προσωπική ευθύνη γι' αυτά, και ο Τζερζίνσκι δεν ήταν δυνατό να ανεχθεί την επέμβαση οποιουδήποτε στα καθήκοντά του (και πολύ σωστά βέβαια).

Αν υπήρξαν περιττά θύματα, δεν ξέρω. Στο σημείο αυτό έχω μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον Τζερζίνσκι παρά στους όψιμους επικριτές του. Από έλλειψη δεδομένων, δεν μπορώ να αποφανθώ εκ των υστέρων ποιοί θα έπρεπε να τιμωρηθούν και πώς. Τα συμπεράσματα του Βίκτορ Σέρζ, στο σημείο αυτό –από τρίτο χέρι– δεν έχουν καμιά αξία για μενα. Πρόθυμα όμως αναγνωρίζω ότι ο εμφύλιος πόλεμος δεν είναι ένα σχολείο ανθρωπισμού. Οι ιδεαλιστές και οι ειρηνιστές πάντοτε κατηγορούσαν την επανάσταση για «υπερβολές». Αλλά το κύριο ζήτημα είναι ότι αυτές οι «υπερβολές» απορρέουν από την ίδια τη φύση της επανάστασης που αυτή καθεαυτή είναι μια «υπερβολή» της ιστορίας. Όποιος το επιθυμεί μπορεί, πάνω σ' αυτή τη βάση, να απορρίψει (με μικρά αρθρώκια) την επανάσταση γενικά. Εγώ δεν την απορρίπτω. Με αυτήν την έννοια δέχομαι ολοκληρωτικά και πλήρη την ευθύνη για την καταστολή της ανταρσίας της Κρονστάνδης.

Κογιοακάν, 6 Ιούλη 1938

Σημειώσεις

1. Το κίνημα του Μάχνο ήταν ένα αντάρτικο κίνημα μέσα στην αγροτιά της Ουκρανίας. Το 1918, στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής της Ουκρανίας, ο Μάχνο διεξήγαγε έναν ανταρτοπόλεμο ενάντια στους Γερμανούς και την κυβέρνηση του Σκοροπάνσκι. Με την είσοδο του Κόκκινου Στρατού στην Ουκρανία, ο Μάχνο πέρασε με το μέρος του, αλλά αμέσως μετά, θασισζόμενος στα κουλάκικα στοιχεία της περιοχής Γκουλιάι Πόλιε, της λεγόμενης Αναρχικής Δημοκρατίας που ήθελε να εγκαθιδρύσει, προχώρησε σε μια ανταρσία ενάντια στη σοβιετική εξουσία. Στη μεγάλη επίθεση που επιχείρησε ο Ντενίκιν το Μάη του 1919 ενάντια στον Κόκκινο Στρατό και τη σοβιετική εξουσία ο Μάχνο κρατούσε τη δεξιά πτέρυγα του Μετώπου του Κόκκινου Στρατού. Με τις πρώτες επιθέσεις η «ταξιαρχία» του Μάχνο το έβαλε στα πόδια, αφήνοντας εκτεθειμένα τα πλάγια του Κόκκινου Στρατού. Ακολουθώντας τα χνάρια του Γκριγκόριεφ, ο Μάχνο πέρασε με το μέρος του Ντενίκιν, κάνοντας μεγάλη ζημιά με την τυχοδιωχτική πολιτική του ενάντια στον Κόκκινο Στρατό. Μια νέα προσπάθεια που έγινε το φθινόπωρο του 1920, και όπου ο Μάχνο με όλες του τις δυνάμεις πέρασε με το μέρος του Κόκκινου Στρατού στην πάλη ενάντια στον Βράγκελ (που διαδέχτηκε τον Ντενίκιν), δεν είχε συνέχεια. Ο Μάχνο και η ληστοσυμμορία του ξανάρχισαν τις επιθέσεις τους ενάντια στον Κόκκινο Στρατό και τη σοβιετική εξουσία. Μέσα σ' αυτά τα ζικ ζακ ο Μάχνο και η συμμορία του τσακίστηκε από τον Κόκκινο Στρατό. Το κίνημα του Μάχνο αποσυντέθηκε και διαλύθηκε οριστικά το 1921 με την εισαγωγή από την σοβιετική εξουσία της Νέας Οικονομικής Πολιτικής, (σελ. 17).

2. Στην τότε Ρωσία το ουγιέζντ ήταν μια ενδιάμεση διοικητική μονάδα ανάμεσα στην Γκουμπέρνια (Κυβερνείο), όπως λέγονταν τα διάφορα διαμερίσματα της χώρας και το Βολόστ που συγκέντρωνε μια μικρή ομάδα από χωριά, (σελ. 18).

3. Η ανταρσία του Γκριγκόριεφ άρχισε το Μάη του 1919. Παλιός οπαδός του Πετλιούρα, ο Γκριγκόριεφ ενώθηκε με τον Κόκκινο Στρατό τον Γενάρη του 1919 μαζί με όλες του τις δυνάμεις και πάλεψε μαζί του ενάντια στον Πετλιούρα. Τον καιρό της ανταρσίας του, οι αντάρτικες δυνάμεις του Γκριγκόριεφ περιλάμβαναν, σύμφωνα με μια αναφορά του Αντόνοφ - Οθσένκο προς τον Τρότσκι, 15.000

άνδρες, 40 κανόνια, 10 τεθωρακισμένα, 10.000 βλήματα και 6 εκατομ. σφαίρες. Ο Γκριγκόριεφ είχε πάρει αυτά τα πολεμοφόδια από αυστριακές, γερμανικές, ελληνικές και ρουμάνικες δυνάμεις που είχε αιχμαλωτίσει στο Νικολάγιεφ και την Οδησό. Όταν ο Γκριγκόριεφ πήρε εντολή να μετακινήσει την ταξιαρχία προς την Μπεςαράμπια ενάντια στους Ρουμάνους, αρνήθηκε να υπακούσε και στις 7 του Μάη εξεγέρθηκε ενάντια στη σοβιετική εξουσία, και άρχισε να αναζητάει δεσμούς με το στρατό του Ντενίκιν. Στο τέλος του Μάη, δηλαδή μέσα σε ένα μήνα, ο Γκριγκόριεφ είχε συντριβεί από τον Κόκκινο Στρατό (σελ. 19).

4. Ο Συμεών Πετλιούρα ήταν ο κύριος ηγέτης των εθνικιστών στην Ουκρανία και ο αρχιτέκτονας της εγκαθίδρυσης της αντιδραστικής Κεντρικής Ράντας (δες σημ. 9) που στο όνομα της αυτονομίας της Ουκρανίας προσπάθησε να την αποσπάσει από τη σοβιετική Ρωσία. Μετά το Πρώτο Πανουκρανικό Συνέδριο των Σοβιέτ, που ανακήρυξε την Ουκρανία σε Σοβιετική Δημοκρατία και την αναγνώριση της από το Συμβούλιο των Λαϊκών Επιτρόπων της ΣΟΣΔΡ, ο Πετλιούρα και η Κεντρική Ράντα συμάχησαν με τους γερμανούς ιμπεριαλιστές. Στη συνέχεια, ο Πετλιούρα συγκρότησε το Διευθυντήριο των Ουκρανικών Δυνάμεων, ένα σώμα αντεπαναστατών, που κάτω από τις διαταγές του Ντενίκιν πολέμησε για την ανατροπή της σοβιετικής εξουσίας. Μετά την συντριβή των ιμπεριαλιστών κατάφυγε στο Παρίσι, όπου και δολοφονήθηκε το 1926 (σελ. 20).

5. «Βι Πούτι» («Στο Δρόμο») ήταν ο τίτλος της εφημερίδας που έκδιδε ο Λεόν Τρότσκι μέσα στο θωρακισμένο τρένο με το οποίο διάτρεχε όλα τα μέτωπα του εμφυλίου πολέμου», (σελ. 21).

6. Ο Κολτσάκ, πρώην ναύαρχος του τσάρου, ηγούνταν στις δυνάμεις του Ανατολικού Μετώπου. Οι ιμπεριαλιστές της Αντάντ του παραχώρησαν ένα πακτωλό από χρήμα και εφόδια στην πάλη του ενάντια στους Μπολσεβίκους. Συγκέντρωσε τεράστιες δυνάμεις και τον Μάρτη του 1919 εξαπόλυσε την πιο σκληρή επίθεση ενάντια στον Κόκκινο Στρατό. Έσπασε το Μέτωπο στο Νότιο τμήμα του και άρχισε να προελαύνει προς το Βόλγα. Η επικίνδυνη αυτή κατάσταση συγκέντρωσε την πλήρη προσοχή του Μπολσεβίκικου Κόμματος και της μάζας των εργατών και των αγροτών της χώρας. Μεταφέρθηκαν αμέσως ενισχύσεις από άλλα μέτωπα και η επιστράτευση τράβηξε χιλιάδες κομμουνιστές που κατατάγηκαν στις τάξεις του Κόκκινου Στρατού για να αποκρούσουν τον θάνατο αυτόν κίνδυνο. Η αντεπίθεση ήταν χωρίς προηγούμενο. Οι 150.000 άνδρες του Κολτσάκ τράπηκαν σε άτακτη υποχώρηση σε όλο το μήκος του Ανατολικού Μετώπου. Ο ίδιος ο Κολτσάκ πιάστηκε στο Ιρκούτσκ και εκτελέστηκε από τους μπολσεβίκους (σελ. 22).

7. Σε οχτώ χιλιάδες βέρστια, δηλαδή σε 8,5 χιλιάδες χιλιόμετρα εκτεινόταν το μέτωπο του εμφυλίου πολέμου όπου ήταν υποχρεωμένος να μάχεται ο νεοϊδρυμένος Κόκκινος Στρατός ενάντια στην παγκόσμια αντεπανάσταση. Το Μέτωπο του τσαρικού Ναυάρχου Κολτσάκ κάλυπτε μια απόσταση 2.550 βέρστια. Το Νότιο και Νοτιο-Ανατολικό Μέτωπο του στρατηγού Ντενίκιν, του Κράσνοφ του Πετλιούρα, και τις περισσότερες φορές και του τυχοδιώκτη Μάχνο, άρχιζε από την Κασπία και έφτανε μέχρι το Κίεβο (2.300 βέρστια). Το Δυτικό Μέτωπο του στρατηγού Γιούντενιτς, που συγκέντρωνε τις Εσθονικές, Πολωνικές, Λεττονι-

κές, Φιλανδικές, κλπ. δυνάμεις άρχιζε από το Κίεβο και τέλειωνε στο Μούρμανσκ. Την ίδια στιγμή, ο αγγλικός και ο γαλλικός στόλος έχουν καταλάβει την Μαύρη Θάλασσα, την Κασπία και τη Βόρεια Θάλασσα και οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις της Αντάντ έχουν επέμβει σε όλα τα μέτωπα με τεράστιες στρατιωτικές δυνάμεις και εφόδια, καθοδηγώντας τους Λευκούς (σελ. 23).

8. Οι δυνάμεις του στρατηγού Ντενίκιν είχαν το καλοκαίρι του 1919 πάνω από 150 χιλιάδες άνδρες και είχε στη διάθεσή του τις ανεξάντλητες πηγές των πατρώνων του της Αντάντ και του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Τον Ιούνιο του 1919 εξαπόλυσε τη μεγαλύτερή του επίθεση με στόχο την κατάληψη της Μόσχας αφού είχε ήδη καταλάβει το Χάρκοβο κι ολόκληρο το Λεκανοπέδιο του Ντόνετς. Η αντεπίθεση του Κόκκινου Στρατού και το αποφασιστικό χτύπημα που έδωσε στους ντενικινικούς το σοβιετικό ιππικό στο Βορονέζ ήταν ένα είδος χαριστικής βολής. Μέσα σε λίγους μήνες, είχαν κατατροπώσει τις δυνάμεις του Ντενίκιν –στις αρχές του 1920 ο Κόκκινος Στρατός είχε φτάσει μέχρι την Κριμαία (σελ. 24).

9. Το Πανουκρανικό Εθνικό Συνέδριο, που έγινε τον Απρίλη του 1917, έκλεξε μια Κεντρική Ράντα (Βουλή) από μενσεβίκους και σοσιαλεπαναστάτες, στην οποία ηγούνταν οι Γκουσέβσκι, Βινισένκο και Πετλιούρα. Η Ράντα έφτασε σε μια συμφωνία με την Προσωρινή Κυβέρνηση, που παραχωρούσε αυτονομία στην Ουκρανία. Μετά την Οχτωβριανή Επανάσταση, η αντιδραστική Κεντρική Ράντα ανακήρυξε την αυτονομία της Ουκρανίας, εγκαθιδρύοντας την Ουκρανική Λαϊκή Δημοκρατία και προωθώντας μια αντεπαναστατική πολιτική ενάντια στον Κόκκινο Στρατό και τη σοβιετική εξουσία. Τον Δεκέμβριο του 1917 το Πρώτο Πανουκρανικό Συνέδριο των Σοβιέτ που συνήλθε στο Χάρκοβο διακήρυξε την ανατροπή της εξουσίας της Κεντρικής Ράντας και ανακήρυξε την Ουκρανία σε Σοβιετική Δημοκρατία. Η Ράντα αρνιόταν να επιτρέψει στα σοβιετικά στρατεύματα να περάσουν διαμέσου του Ντον, ενάντια στον Καλέντιν, ενώ δεν εμποδίζει τη συγκέντρωση δυνάμεων κρούσης των Λευκών και των Κοζάκων. Στη συνέχεια, η Ράντα προχώρησε στον αφοπλισμό των σοβιετικών στρατευμάτων που βρίσκονταν στην Ουκρανία. Καθώς οι δυνάμεις του Κόκκινου Στρατού προχωρούσαν προς το Κίεβο ξεσπάει εκεί, στις 26 Γενάρη, μια εξέγερση και το Κίεβο πέρασε με το μέρος του Κόκκινου Στρατού, ανατρέποντας την κυριαρχία της αντιδραστικής Ράντας. Ο Πετλιούρα και η Ράντα, καταλαβαίνοντας πως δεν έχουν καμιά υποστήριξη μέσα στη χώρα προχώρησαν σε μια συμφωνία με τους Γερμανούς εισβολείς. Έτσι ανέλαβαν τελικά οι γερμανικές δυνάμεις την υποχρέωση να εκκαθαρίσουν την χώρα από τις Κόκκινες Φρουρές. Σε αντάλλαγμα, η Ράντα χορήγησε στους Γερμανούς, που αναγνώρισαν την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, σημαντικές ποσότητες αποθεμάτων σε τρόφιμα, κλπ. (σελ. 36).

10. Το «τασάνκα» ήταν ένα ελαφρύ αμάξι που το έσερναν δύο άλογα και το χρησιμοποιούσαν κυρίως οι ουκρανοί χωρικοί. Το «τασάνκα» συνήθως μετέφερε ένα πολυβόλο με τους δύο άνδρες που το χειρίζονταν και τον οδηγό. Η πλατιά χρήση των «τασάνκι» έδινε στον Μάχνο τη δυνατότητα ευλύγιστων συνδυασμών. Την ταχτική αυτή την αντέγραψε και ο Κόκκινος Στρατός, (σελ. 49).

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

<http://politikokafeneio.com>

